

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Jag tänker att vi alltid utgår ifrån barnet”

-Tre professioners syn på samverkan kring
barn och unga

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin: VT 2020

Författare: Anna Strid & Daniel Jonsson

Handledare: Anneli Larsson

Abstract

Titel: "Jag tänker att vi alltid utgår ifrån barnet" - Tre professioners syn på samverkan kring barn och unga

Författare: Anna Strid och Daniel Jonsson

Syftet med studien var att undersöka vilka möjligheter och utmaningar som professionella såg när det kom till att få en fungerande samverkan kring barn och unga som har stödjande insatser inom socialtjänst, BUP och skola. Dessutom avsåg vi att undersöka om och i så fall hur professionella menade att barnets röst kommer fram som en del i samverkansarbetet. Materialet utgjordes av sju intervjuer med professionella inom socialtjänst, kommunal verksamhet, BUP och skola i Västra Götalandsregionen. Vi använde oss av en kvalitativ metod som innefattade semistrukturerade intervjuer följt av en tematisk analysmetod. Vi byggde vår analys med hjälp av följande teori och teoretiska begrepp: Utvecklingsekologiska perspektivet samt teoretiska begrepp inom institutionell teoribildning. Vi har även använt oss av Barnkonventionen i vår analys av arbetet.

Sammanfattningsvis besvarades vårt syfte på följande sätt. De professionella lade fram både hinder och möjligheter för samverkan. Informanterna var uteslutande positiva till samverkan även om de också såg att det finns många områden att utveckla. Alla var överens om att barnets röst är viktig att hörsamma i samverkan, men man såg också att det kan göras mycket mer inom detta område. Vi kan se att de professionellas subjektiva bedömning om barnet inverkar på barnets möjlighet till inflytande.

Nyckelord: samverkan, collaboration, social service, children's voice

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
<i>1.3.2 Reglering av samverkan</i>	4
<i>1.3.3 Barnkonventionen</i>	5
1.4 Studiens relevans för socialt arbete och samhällsrelevans	9
1.5 Avgränsning	9
1.6 Arbetsfördelning	9
1.7 Förförståelse	9
2. Kunskapsläget	11
2.1 Hinder och framgångsfaktorer för samverkan	11
2.2 Barnets röst	14
3. Teoretiskt ramverk och begrepp	22
3.1 Teoretiska begrepp inom institutionell teoribildning	22
<i>3.1.1 Organisatoriska fält & institutionella logiker</i>	22
<i>3.1.2 Verksamhetsdomän</i>	23
<i>3.1.3 Integrationsprocessen</i>	25
3.2 Det utvecklingsekologiska perspektivet	26
4. Metod och metodologiska överväganden	28
4.1 Val av metod – fördelar och begränsningar	28
4.2 Urvalsprocess	29
4.3 Genomförande av intervjustudien	30
4.4 Bearbetning av empirin	31
4.5 Analysmetod	31
4.6 Studiens tillförlitlighet	32
4.7 Forskningsetiska överväganden	32
5. Resultat och analys	35
5.1 Underlättande faktorer för samverkan	35
<i>5.1.1 Samordningsansvarig</i>	35
<i>5.1.2 Insatt personal</i>	37
5.2 Försvårande faktorer för samverkan	39
<i>5.2.1 Arbetsmiljön - begränsningar i verksamheten</i>	39

<i>5.2.2 Bristande kunskap om varandra</i>	42
5.3 Barnets möjlighet till delaktighet i samverkan	43
<i>5.3.1 Barnets röst i samverkan</i>	43
<i>5.3.2 Barnens agens</i>	48
<i>5.3.3 Barnets påverkan på samverkansmötet</i>	49
6. Avslutande diskussion	51
6.1 Underlättande och försvårande faktorer	51
6.2 Barnets röst	53
6.3 Sammanfattning	55
6.4 Framtida forskning	55
Referenslista	56
Informationsbrev	61
Intervjuguide	63

Förord

Vi vill framföra ett varmt tack till alla som har stöttat oss i vårt arbete med denna uppsats. Ett stort tack till de respondenter som tog sig tid för intervjuer som i sin tur gav oss ett brett och intressant material och en inblick i processerna kring samverkan. Vi vill även särskilt tacka vår handledare Anneli Larsson för vägledning genom arbetet och även de i vår närhet som har tagit sig tid att läsa och ge feedback på det vi skrivit

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Samarbete mellan olika organ inom välfärdssektorn i frågor som rör barn och unga är historiskt en bekymmersam fråga (Widmark et al, 2011:1). I vissa lägen kan barn och unga vara i behov av mer stöd och hjälp än vad som ingår i samhällets allmänna stöd. Då krävs en väl fungerande samverkan mellan kommun, hälso-och sjukvård och andra aktörer inom offentlig sektor, vilket blir avgörande för att barn och unga ska få det stöd de behöver och har rätt till (ibid.). För att förhindra en negativ utveckling hos ett barn är det av yttersta vikt att barnet får tillgång till insatser i ett tidigt skede, vilket ställer krav på verksamheters förmåga att samarbeta med varandra på ett sådant sätt att det gynnar barnet (Socialstyrelsen, 2013:15). Barnet och dess föräldrars delaktighet är av stor vikt för att samverkande insatser ska få god effekt (ibid:9). Att barnets röst ska tas hänsyn till utifrån ålder och mognad finns uttryckt såväl i Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) som i barnkonventionen (Barnombudsmannen, 2019:14; Socialstyrelsen, 2015:8). Artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter förklarar att barn och ungdomar har rätt att uttrycka åsikter och att dessa ska beaktas när beslut fattas som påverkar dem. Trots det visar det sig att socialarbetare många gånger inte ser barn som tillräckligt kompetenta för att vare sig informeras eller rådgöras med (Thulin, Kjellgren & Nilsson, 2019:11). Det är även förekommande att socialarbetare snarare talar *till* barnen istället för *med* dem, vilket leder till att barnet måste anpassa vad de säger för att säkerställa att de blir hörda. Socialarbetare tenderar att tänka sig veta vad barnets bästa är och detta många gånger utan att barnets åsikt har efterfrågats (ibid:4). Då tidigare forskning visar på brister i samverkan samt att det finns vissa barriärer för en god samverkan (Widmark et.al, 2011) är det av vikt att belysa hur olika aktörer inom offentlig sektor upplever att samverkan fungerar. I och med att barnkonventionen infördes som svensk lag 1 januari 2020 innebär det att barnet som rättighetsbärare har fått förstärkt ställning, vilket betyder att verksamheter bör utvecklas utifrån ett barnrättsperspektiv (Dahlin, 2019:5). Då tidigare forskning visar att barnet har begränsade möjligheter att göra sin röst hörd anser vi att detta är ett viktigt ämne att studera.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka vilka möjligheter och utmaningar som professionella ser vad gäller att få en fungerande samverkan kring barn och unga som har stödjande insatser inom socialtjänst, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och skola. Dessutom avser studien att undersöka om och i så fall hur professionella menar att barnets röst kommer fram som en del i samverkansarbetet.

För att uppnå vårt syfte utgick vi från följande frågeställningar:

- Vad de upplever fungerar?
- Vad de upplever inte fungerar?
- Hur upplever professionerna att barnets röst blir hörsammad under samverkan?

1.3 Bakgrund

När vi tänker oss begreppet samverkan, använder vi oss av Danermarks definition av samverkan som beskrivs i Jacobsson & Lundgren ”Samverkan är när olika professioner går samman för att med gemensam kraft finna strategier för att barn och unga, som far illa eller riskerar att fara illa, ska få det stöd och den hjälp de är i behov av” (2013:16). En av orsakerna till varför det i vår tid har blivit så populärt att tala om samverkan är att människobehandlande organisationer i mångt och mycket har utvecklats till att bli mer och mer specialiserade inom sitt avgränsade område (Grape, 2015:293). Denna utveckling har lett till att människors problem delas upp i mindre delar, vilket leder till att helhetssynen över en människas behov många gånger går förlorad (Grape, 2015:293). Samhällets stödfunktioner är således som mest effektiva när människor söker hjälp för endast en slags problematik (ibid:295). Enskilda individer med mer komplicerade behov kan behöva stöd från flera olika myndigheter samtidigt och i detta kan det uppstå oklarheter om vems ansvar det är att göra vad (ibid.). Samverkan präglas därmed många gånger av utmaningar till exempel då barn och unga som är i behov av hjälp många gånger har stora och komplexa behov samtidigt som de inblandade professionerna har olika ansvar och arbetar utifrån delvis olika lagstiftningar (Blomqvist, 2012:11). Utan en fungerande samverkan är

riskan därmed stor att människor faller mellan stolarna och istället bollas mellan olika myndigheter där ingen tar på sig det samlade ansvaret (Grape, 2015:294). Samarbetet kan exempelvis påverkas av det faktum att landstingen och den kommunala verksamheten har separata budgetar, vilket leder till motstridande ekonomiska intressen då samverkan många gånger inte ger tillbaka en vinst till den egna verksamheten (Blomqvist, 2012:18).

Samverkan har alltid förekommit i större eller mindre omfattning sedan välfärdsstatens införande. Den skillnad som kan ses nu är att aktörerna mer eller mindre är beroende av samverkan för att överhuvudtaget klara sitt uppdrag (Danermark & Kullberg, 1999:9-10; Svensson, 2020:25). Under 1990-talet startades en rad samverkansprojekt i såväl Sverige som i många andra västländer som en reaktion på den ökade fragmentiseringen av välfärdstjänster. Samarbete sågs som en nödvändighet för att kunna tillgodose individens sammantagna behov (Blomqvist, 2012:12). Enligt Grape (2015:309) har utvecklingen av specialiserade verksamheter under 2000-talet snarare eskalerat, vilket innebär ett ökat behov av fungerande samverkan.

1.3.1 Ansvarsfördelning

Det huvudsakliga ansvaret för att barn ska få sina behov tillgodosedda ligger enligt Föräldrabalken (SFS 1949:381) 6 Kap 2 § på vårdnadshavarna. Statens uppgift är att vid behov ge det stöd och hjälp som familjen behöver och detta regleras genom de styrande direktiven till verksamheter och myndigheter som arbetar med barn och unga (Jacobsson & Lundgren, 2013:42). Enligt förvaltningslagen (SFS 2017:900) 8 § ska myndigheter samverka och det finns även specifika lagar för socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola som tydliggör deras ansvar att samverka kring barn och unga (Socialstyrelsen, 2013:14). Socialtjänsten är den myndighet som har det huvudsakliga ansvaret för att se till att en samverkan sker när barnet har behov av insatser från olika huvudmän (Jacobsson & Lundgren, 2013:64; Clevesköld, 2020). Enligt Socialtjänstlagen 5 kap. 1a § ska Socialnämnden “i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med andra samhällsorgan, organisationer samt andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som

följer av 15 kap. denna lag och av offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400). Socialnämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd” (SFS 2001:453). Lagen menar att samverkan ska ske både på ett övergripande plan samt på individplan (Clevesköld, 2020). Samverkan ska innefatta alla barn som av en eller annan anledning är i behov av insatser från socialnämnden (ibid.). Något som ofta ses som ett hinder i samverkan är de sekretessbestämmelser som reglerar vilken information som får delas mellan olika myndigheter. Sekretesslagstiftningen är tänkt att vara ett skydd för den enskildes integritet, men ibland skapar den hinder i kommunikationen mellan olika samverkansaktörer (Jacobsson & Lundgren, 2013:87). Sekretessen går i de flesta fall att häva genom ett samtycke från vårdnadshavaren, vilket möjliggör ett informationsutbyte mellan de inblandade professionerna (Socialstyrelsen, 2013:75). Beträffande barn som riskerar att fara illa får socialtjänsten enligt Socialtjänstlagen 11 kap 2 § vid en utredning ta de kontakter som behövs utan vårdnadshavarens samtycke. Myndigheter som omfattas av anmälningsskyldigheten måste lämna ut informationen som kan vara relevant för utredningen enligt Socialtjänstlagen 14 kap 1 §, vilket innebär att sekretessen hävs i dessa fall (Socialstyrelsen, 2013:75).

1.3.2 Reglering av samverkan

I och med den fragmentering som skett i samhället har en viss arbetsfördelning vuxit fram genom specialisering och ökade krav på expertkunskap. Även om verksamheterna har snarlika mål har olika aktörer inom den offentliga sektorn tilldelats eller tagit på sig vissa specifika uppgifter (Danermark et.a, 2011:118). Det här kan få till följd att en individ som är i behov av stöd eller hjälp kan vara i behov av insatser från flera aktörer på en och samma gång. Detta i sig behöver inte vara något negativt, men brist på planering eller samordning kan inverka negativt för den enskilde. Därför har den framväxande fragmenteringen ökat kraven för samverkan mellan välfärdsaktörerna (Axelsson & Bihari Axelsson 2006:78). Dessa aktörer tillhandahåller offentliga intressen och styrs därför av riksdag och regering som stiftar lagar och förordningar (ibid.). Till exempel stärker politiken genom (prop. 2002/03:53) barnets rätt till skydd och stöd. Även genom att det finns en uttalad

skyldighet inskriven i respektive lag för hälso- och sjukvården 5 kap. 8 § (SFS 2017:30), förskolan, skolan samt skolbarnsomsorgen 29 kap. 13 § (SFS 2010:800) om att samverka med socialtjänst kring barn som far eller riskerar att fara illa. I propositionen (Prop. 2008/09:193) fastslås ändringar i krav på samverkan. Det betyder att när en individ har ett behov av insatser både från socialtjänsten *och* från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en individuell plan enligt Socialtjänstlag 2 kap. 7 § samt 16 kap. 4 § Hälso- och sjukvårdslag. Sedan 1960-talet har olika reformer lett till stora förändringar inom välfärdssystemet. Dessa förändringar är bland annat införandet av Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen, vilket har lett till ökad decentralisering och mer ansvar har lagts på kommunerna samt regionerna (Danermark & Kullberg, 1999:21). I Västra Götaland mynnade det här beslutet ut i "Västbus", vilket är en samverkansform där sammanlagt 49 kommuner arbetar kring gemensamma direktiv för att undvika att barn faller mellan stolarna (Jacobsson & Lundgren, 2013:71).

1.3.3 Barnkonventionen

Även om samverkansarbetet kring barn som far illa eller riskerar att fara illa har utvecklats genom olika politiska beslut de senaste trettio åren, menar kritiker att de professionella måste hitta bättre vägar till samverkan (Bolin 2014:502). Under denna utveckling har vikten av familjens delaktighet i samverkan förts fram, genom delaktighet både i möten samt beslutsfattandet. Dock visar forskning att barnets röst i dessa samverkansmöten sällan hörs eller erkänns på samma sätt som de professionellas eller även föräldrars (Bolin 2016:502). Detta trots att barnkonventionen ratificerades i Sverige redan 1989. Genom att följa barnkonventionen kan de professionella dels få en bättre förståelse för vad som är barnets bästa vid bedömningar och beslut, men också att barnets perspektiv lyfts fram på ett tydligare sätt. Detta genom att barnets rätt att komma till tals samt att bli lyssnade på förstärks genom lagen (Migrationsverket, 2019; Stockholms stad, 2020). När vi använder oss av begreppet barn, så utgår vi ifrån barnkonventionens definition i artikel 1 som menar att alla individer mellan 0-18 år ingår i gruppen barn. Enligt

Rasmusson (2003:85) går det att läsa barnkonventionen på olika sätt, som kan bidra till att belysa barnkonventionen.

Ett vanligt sätt att dela in barnkonventionen på är att utgå från det som kallas de fyra grundprinciperna, vilka är följande artiklar (ibid.):

- Artikel 2: Som ger barn rätt till alla lämpliga åtgärder för att skyddas från all form av diskriminering. Detta genom att respektera och försäkra barnet de rättigheter som återges i barnkonventionen (Barnombudsmannen, 2019:10).
- Artikel 3: som talar om att ”Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.” (Barnombudsmannen, 2019:10ff). Vidare ska myndigheterna se till att trygga barnets säkerhet och hälsa genom personalens antal och lämplighet (ibid.).
- Artikel 6: ”Konventionsstaterna erkänner varje barns inneboende rätt till livet. Samt konventionsstaterna ska till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling” (Barnombudsmannen, 2019:11).
- Artikel 12: Myndigheterna ...”ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.”. Samt att i alla ...”administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.” (Barnombudsmannen, 2019:14).

Den här indelningen innebär inte att de fyra ovan nämnda artiklarna i FN:s konvention om barnets rättigheter ska ha en särställning sett till de övriga 50 artiklarna, som tillsammans bildar barnkonventionen. Utan indelningen är ett sätt att skapa sig ett verktyg att dels utifrån sin profession och sin specialkunskap belysa och

tolka hur barnets röst och rättigheter kommer fram samt beaktas. Dessutom kan den vara behjälplig när det kommer till att tolka barnkonventionen (Unicef, 2020; Rasmusson, 2003:85).

Ett annat sätt att dela in och använda sig av barnkonventionen är genom de tre P:na *provision*, *protection* och *participation* (Rasmusson, 2003:86). Termerna kan användas som en brygga mellan konventionens juridiska språk och det kommunala språket, men även som ett verktyg till förståelse (ibid.). Begreppen är applicerbara verktyg på synen på barn som både en social kategori samt som individer, men även för att belysa fenomen på ett makropolitiskt plan (ibid:87). Provision bygger på nyckelfrasen i artikel 6 ”Konventionsstaterna ska till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling” (Barnombudsmannen, 2019:11). Utöver att handla om tillgång till de basala behoven handlar det också om social trygghet (Rasmusson, 2003:89). Begreppet rymmer även rätten till särskild service, såsom hälso- och sjukvård och skola eller tillgång till resurser i form av ”den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling”, samt fördelning av resurser mellan vuxna och barn (Barnombudsmannen, 2019:21; Rasmusson, 2003:89). Till begreppet provision knyts även artikel 18, föräldrarnas ansvar att se till barnets utveckling samt ”om barnets rätt till vila och fritid, lek och rekreation” som nämns i artikel 31 (ibid.). Inom denna begreppsindelning finns även ett spänningsfält som är viktigt att belysa, det gäller synen på barn dels som objekt men också som aktörer. Objektperspektivet hittar vi i termen *protection* som innebär att barnen ses som objekt i behov av vuxnas skydd och omsorg (Rasmusson, 2003:88). Aktörsperspektivet inryms även i termen *participation* och som aktör ses barnet som ett aktivt, kompetent subjekt, som deltar i och med eget handlingsutrymme när det kommer till sin egen utveckling och socialisation (ibid.). Det här spänningsfältet blir högst aktuellt inom socialtjänstens arbete som ofta rör komplicerade sammanhang och relationer. Då socialarbetarens dualistiska roll som dels består i en myndighetsperson som ska utöva social kontroll, men även i att vara en stödjande person som tillhandahåller behandlingsinsatser (ibid.). Detta menar

Rasmusson (2003:88) har en begränsande inverkan på socialarbetarens möjligheter att möta barnen på en jämlik grund.

Ett viktigt begrepp att ha med sig när vi pratar om barnkonvention som lag är *barnrättsperspektivet*. För att barnrättsperspektivet ska bli uppfyllt krävs också att barnperspektivet samt barnets perspektiv är med (Stockholms stad, 2020). Ett barnrättsperspektiv innebär i yrkesrollerna att den enskilde lika väl som verksamheten arbetar rättighetsbaserat (VG regionen, 2020:1). Barnrättsperspektivet är dominerande när barnets fulla människovärde erkänns och respekteras (ibid.). Arbetet med barnrättsperspektivet utgår från de fyra grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter, som innefattar artikel 2, 3, 6 samt 12. Därtill kompletteras det med:

- Artikel 4, att tillhandahålla resurser för att implementera alla rättigheter som nämns i barnkonventionen.
- Artikel 42, som innebär att informationen om vad som står i barnkonventionen ska klargöras och tillhandahållas på ett sätt som är tillgängligt för alla.
- Artikel 44, som innebär att Sverige genom för allmänheten offentliga rapporter visar upp för FN:s barnrättskommitté hur barnkonventionen implementeras och efterlevs. (Rasmusson, 2003:86; Barnombudsmannen, 2019:31). I samband med rapporteringen, ger även barnrättskommittén kritik på de punkter som konventionsstaten inte lever upp till eller kan förbättra (Ekman & Torgeby, 2019 16 september).

En definition av barnrättsperspektivet som även belyser spänningsfältet i synen på barn är följande: ”Ett barnrättsbaserat synsätt kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med individuell personlighet egna behov och intressen samt personlig integritet” (SOU 2016:19). Att arbeta utefter ett barnrättsperspektiv innebär att den berörda myndigheten ger barnet den information hen behöver för att kunna bilda sig en uppfattning om situationen, för att därigenom kunna delge sitt perspektiv (Ekman & Torgeby, 2019 30 augusti).

1.4 Studiens relevans för socialt arbete och samhällsrelevans

Inom definitionen av socialt arbete är en av principerna att verka för skydd och stöd till utsatta grupper (Akademikerförbundet SSR, 2014:3). Därför är samverkan som tema centralt för socialt arbete då barn som är aktuella inom socialtjänsten ofta har insatser även från andra aktörer. Problemlösning för individens bästa är både en vinst för samhället samt en del av socialt arbete, men fokus på klienten kan variera beroende på vilken verksamhet socialarbetaren arbetar i och då kan samverkan krävas för att få ett helhetsperspektiv. Samverkan är ett aktuellt utvecklingsområde inom många kommuner och olika arenor. Exempelvis har Åmåls kommun organiserat en Ungvux mötesplats för att samordna insatser kring både barn, unga och vuxna (Ingelgård & Bohlin, 2018:2).

1.5 Avgränsning

För att få en helhetsbild hade det även varit relevant att inkludera barns egna röster samt barnets familj, men på grund av bland annat uppsatsens omfång och akademiska nivå har vi valt att i denna uppsats enbart fokusera på olika professioners upplevelser.

1.6 Arbetsfördelning

Vi har under arbetet strävat efter en jämn arbetsfördelning. Delar av tiden har vi suttit tillsammans och skrivit i ett delat Google Docs-dokument. Utvalda stycken har vi delat upp för att sedan arbeta igenom texten tillsammans. Båda författarna har därmed varit inblandade i varje del av processen och i varje del utav texten. Vi utförde intervjuerna enskilt fördelat jämnt mellan oss, därefter transkriberade vi våra intervjuer innan vi analyserade dem tillsammans.

1.7 Förförståelse

Under våra respektive praktikperioder har vi båda deltagit vid olika former av samverkansmöten. Under dessa möten förstod vi att det finns utmaningar i att samarbeta, då alla inblandade har med sig olika perspektiv och åsikter om vad de andra professionerna borde göra. Ibland förekom det även svårigheter att motivera alla aktörer att delta på ett samverkansmöte. Det blev också tydligt att det finns en

hierarkisk ordning mellan de olika organisationerna då en aktörs talutrymme och perspektiv kunde ta större plats än de andras vid vissa tillfällen. Vi fick också se positiva effekter av samverkansmöten då beslut som fattades kunde visa sig ha mycket god effekt. En tydlig uppfattning vi fick var att det fanns brister i kommunikationen mellan de olika aktörerna, vilket kunde resultera i en inställning som bidrog till negativa kommentarer om andra personer.

2. Kunskapsläget

Under denna rubrik har vi strävat efter att sammanställa relevant forskning kring ämnet samverkan kring barn och unga inom den offentliga sektorn, samt forskning kring samtal med barn och barns röst. Dessa fynd som består av vetenskapliga artiklar, avhandlingar samt kunskapsstöd har vi valt att presentera under två olika teman: 1) *Hinder och framgångsfaktorer för samverkan* 2) *Barnets röst*. Vi har i vår genomgång av relevant forskning tittat på både nationell och internationell forskning. Den svenska välfärdsapparaten skiljer sig dock avsevärt från många andra delar av världen när det kommer till omfång och reglering varför den svenska forskningen blev mest relevant för vår studies kontext. När det kommer till att samtala med barn och föra fram barnets röst anser vi att ämnet inte enbart är kopplat till samverkan, vilket gör att vi här haft en bredare ansats i vår litteraturgenomgång.

Vi har bland annat använt oss av Google Scholar samt databaserna Proquest och Scopus för att söka relevant litteratur. Vi har även använt oss av litteraturtips från vår handledare. Sökord: *samverkan, hinder för samverkan, samverkan barn och unga, obstacles, collaboration, collaboration obstacles, youth, children, social service, social work, children's voices*. Dessa sökord användes i olika kombinationer på de olika sökmotorerna för att få fram ett så brett material som möjligt. Vissa artiklar som framkom, men var av äldre slag, söktes vidare på i Scopus för att om möjligt hitta nyare forskning.

2.1 Hinder och framgångsfaktorer för samverkan

Blomqvist (2012) studerade samarbetsprocesser i fall där både BUP, socialtjänst och skola är involverade kring ett och samma barn. Studien genomfördes genom intervjuer och observationer av en specifik BUP-mottagning i Sverige där Blomqvist undersökte vilka ärenden som det blir samarbete kring och analyserade vad som hände i dessa samarbeten (2012:200). Vidare studerades vilka faktorer som hade betydelse för samarbetet för att sedan analysera vad samarbetet fick för konsekvenser för de inblandade. En svårighet i samverkan var att organisationerna inte hade ett

ömsesidigt beroende gentemot varandra, eftersom deras institutionella förhållanden skiljer sig åt och att verksamheternas olika hierarkiska ställning komplicerar samarbetet (Blomqvist, 2012:200). Vidare var skola och socialtjänst mer beroende av att BUP gör insatser för den unge för att kunna utföra sina ansvarsområden än omvänt. BUP och kommunala verksamheter har olika skyldigheter gentemot den enskilde där kommunen har det yttersta ansvaret, medan BUP kan sätta gränser och välja vilka de tar in för behandling (ibid:209). Föräldrar och barn såg sin delaktighet som positiv för samverkansprocessen. De menade att samarbetet gynnas om barnets mående förändrades i ett inledande skede av samarbetet. Både föräldrar och de professionellt verksamma framhöll att både kapacitet och engagemang för samarbete är viktigt för att det ska ha en positiv effekt. Studien visar i linje med annan forskning att det är svårt att etablera ett gott samarbete där alla är nöjda med resultatet (ibid:200). Blomqvist menar att samarbete bara bör ske när det verkligen måste, eftersom det många gånger inte leder till att förbättra barnets situation utan kan snarare fördröja önskad förändring (ibid:204). Då samverkan är en komplicerad och tidskrävande process behöver det i varje enskilt fall göras en bedömning av de professionella om samverkan är lösningen på problemet eller om det tvärtom kan ge negativa effekter (Blomqvist, 2012:210).

Widmark et.al (2011) utforskade offentliganställdas perspektiv på hinder för samverkan när det kommer till insatser rörande barn och ungdomar. Genom intervjuer med fokusgrupper som innehöll deltagare från socialtjänst, skola samt sjukvård visade sig tre stora teman: *ansvarsfördelning*, *förtroende* samt *det professionella mötet* (Widmark et al, 2011:2–3). Den första kategorin, *ansvarsfördelning*, belyste oklarheter som deltagarna uppfattade som hinder när det kom till skillnad i mandat och förordningar inom de olika professionerna. Dessa skillnader tycktes vara implicita och skapade en osäkerhet i interaktionen (ibid:6). Den andra kategorin, *förtroende*, visar att brist på kunskap om samarbetspartnerns färdigheter, resurser samt handlingsutrymme påverkar förtroendet. En annan negativt inverkan på förtroendet var när ena samarbetspartnern upplevs sakna engagemang för ett barn då detta enligt studien ledde till obeslutsamhet i det gemensamma arbetet. Detta bekräftas även av tidigare forskning som presenteras i

artikeln (Widmark et al, 2011:6–7). En ytterligare inverkan är enligt forskning *fördomar* som uppstår på grund av territoriellt tänkande. Det är alltså enligt forskarna nödvändigt att bygga förtroende mellan de inblandade individerna för att uppnå ett altruistiskt synsätt. En uppgift som forskarna ålägger ledningen (ibid:7). Den tredje kategorin, *det professionella mötet*, indikerade att professionernas skilda förklaringsmodeller samt metoder för att belysa samt tillgodose barnets behov, i vissa fall kunde leda till missförstånd mellan de berörda yrkesverksamma.

Kommunikationen kan påverkas av skillnader i de olika professionernas uppdrag samt de olika kriterier som verksamheterna kräver för att en klient ska få tillgång till en insats. Dessa skillnader uppfattades som hinder som skapade frustration. Att ha adekvat kunskap om varandras roller är av vikt för att ha förmågan att inte sätta orealistiska förväntningar, men även för att undvika att utföra gränsöverskridande åtgärder (ibid:2).

Både strukturella och kulturella organisatoriska aspekter av hinder för samarbeten har lyfts fram i tidigare forskning (Widmark et al, 2011:2). De strukturella hindren inkluderar skillnader i reglerings-, ekonomiska och administrativa gränser. Kulturella hinder består av olika sätt som individers behov beaktas, som ofta är en produkt av utbildnings- och organisationskulturer (ibid.). Det är viktigt för organisationer att ha ett gemensamt intresse om de ska interagera och ha gemensamma mål. Samarbete stöds och upprätthålls av delat ansvar för hantering, delade resurser och möten mellan professionerna. Det kollektiva ledningsansvaret innebär att man leder både den interna verksamheten och den interorganisatoriska verksamheten. Detta blir till en svår balansgång för de samarbetande cheferna då de förväntas vara lojala mot både sin egen organisation samt de externa organisationerna. En altruistisk inställning kan vara framgångsrik om organisationen betraktas utifrån ett större sammanhang, som en gemensam enhet samt har ett långsiktigt perspektiv. Förtroende, delade värden och att lägga mindre vikt på prestige är viktiga förutsättningar för ett framgångsrikt samarbete, såväl på chefsnivå som på utförarnivå (Widmark et al, 2011:2,8).

Fokusgrupperna pratade inte något om ledningsnivåer även om ledningsarbete i tidigare forskning har visat sig vara av vikt för samverkan. Detta genom att föregå med gott exempel och samverka sinsemellan för att på så sätt förankra arbetssättet

hos organisationen, samt motivera personal till att frivilligt samarbeta. Ledningsarbete innebär även att skapa gemensamma mötesplatser där personalen ges förutsättningar för olika former av samverkan (Widmark et al, 2011:8).

Solomon (2019) belyser viktiga faktorer för att samverkan ska lyckas utifrån målet att nå ett positivt resultat genom gemensam ansträngning. Författaren menar att professionella behöver arbeta tillsammans för att kunna möta individer med komplexa behov och motsätter sig därmed rekommendationen att undvika samverkan som en del forskare förespråkar. Han försöker istället ta lärdom av de svårigheter som kan uppstå och genom sin forskning beskriva några nycklar för att samarbetet ska kunna fungera (ibid:391). Likt annan forskning visar Solomon dock på att det finns en rad hinder för att en effektiv samverkan ska ske. Några exempel som tas upp i artikeln är bland annat brister inom den egna verksamheten såsom brist på ansvarstagande bland chefer, inflexibla organisationsstrukturer och bristande kontroll på budget. Vidare kunde motsägande professionella ideologier, kommunikationsproblem, tillitsproblematik bland de professionella samt bristande förståelse och ansvarstagande utgöra hinder för en fungerande samverkan (ibid:392). När människor kommer samman från olika organisationskulturer krävs det ofta en hel del ansträngningar inledningsvis för att förstå och sätta sig in i de andras perspektiv (ibid:395). Solomon menar att samverkan kan vara väldigt verksamt om deltagarna är villiga att förhandla och tillsammans utveckla gemensamma arbetssätt. Grundläggande för att samverkan ska fungera är att det finns en fungerande samverkansstruktur samt en delad målsättning för samarbetet (Solomon, 2019:402).

2.2 Barnets röst

Socialstyrelsens (2015) kunskapsstöd för att bedöma barns mognad för delaktighet, redogör för en modell som kommuner och landsting rekommenderas där barnets mognad blir central för den delaktighet som sker i praktiken. Bedömningen av mognad ligger även till grund för hur personal inom socialtjänst samt hälso-och sjukvård ska tala med barnen. Det går inte att uttala ett korrekt tillvägagångssätt för att bedöma ett så komplext begrepp som mognad. Därför har Socialstyrelsen tagit fram ett kunskapsstöd som består av tre delar (ibid:9). Detta stöd riktar sig till

personal som är i behov att göra mognadsbedömningar i samband med barns delaktighet. Vi har tittat närmare på del 1 i detta stödmaterial som handlar om just mognadsbedömningar och barns delaktighet.

Barnets delaktighet står beskrivet i barnkonventionens artikel 12, ”Myndigheterna ...ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.”. Samt att i alla ...” administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.” (Socialstyrelsen, 2015:9; Barnombudsmannen, 2019:14). Denna rätt finns även dokumenterad i de lagar som rör socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete kring barn och unga. Dessa bestämmelser tydliggör att personalen måste ta reda på barnets åsikt i den aktuella frågan för att sedan sätta den i proportion till barnets mognad (Socialstyrelsen, 2015:9). Det finns olika nivåer inom delaktigheten: 1) barns rätt till information, 2) barns rätt att komma till tals och bli lyssnat på samt 3) barns rätt till inflytande och självbestämmande (ibid:10). Dessa nivåer är dock förutsättningar för varandra. Först är barnets rätt till information en förutsättning, då barnet behöver relevant kunskap för att kunna uttrycka sin åsikt i den aktuella frågan. När barnet kommer till tals är det en förutsättning för att kunna vara med och ha inflytande i frågan. Barnets delaktighet är inte likställt med att hen bestämmer i frågan.

Socialstyrelsen (2015:10) poängterar att även om barnet ska mötas med respekt och få tydlig information om att hens åsikt är viktig, så finns det även andra faktorer som spelar in när ett beslut tas. Det skiljer sig mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård vilken information barnet har rätt till att få. Inom hälso- och sjukvård står det i beskrivet i förarbetena att även små barn ska kunna ta del av information om sitt hälsotillstånd och det finns även angivet hur information ska anpassas. För socialtjänsten framgår det att barnet har rätt till relevant information. Dock ska informationens relevans även ses mot hur lämplig den är sett till barnets ålder och

mognad (Socialstyrelsen, 2015:10). Informationen som ges ska dock vara anpassad efter barnets ålder och mognad, vilket kan vara anpassat språkbruk eller lättläst text, men även innehålla andra hjälpmedel.

Barnets rättighet att komma till tals kan delas in på två sätt:

1. Barnets rätt att komma till tals; göra sin röst hörd. Att barnet överhuvudtaget får möjlighet att uttrycka vad det tycker och tänker.
2. Barnets rätt att bli lyssnat till. Att någon aktivt lyssnar och tar emot det barnet har att säga, vill uttrycka, på ett adekvat sätt (Socialstyrelsen, 2015:11).

Det här innebär att när barnet kommer till tals genom att uttrycka sin åsikt, men även fått möjlighet att uttrycka sina tankar, känslor eller upplevelser, ska dessa beaktas genom att barnen blir lyssnade på. Deras röst ska även ligga till grund för personalens beslut, men även om personalen väger in det barnet har uttryckt så kan beslutet bli ett annat då ålder och mognad är bidragande faktorer (ibid.). Det finns vissa åldersgränser inskrivna i Socialtjänstlagen där barn kan föra sin egen talan utan föräldrarnas samtycke, men det finns ingen uttalad nedre åldersgräns för när barn ska få komma till tals. Dock står det i förarbetena till SoL (SFS 2001:453) och Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52) att det är av vikt att miljön är tryggt uppbyggd, samt att metoder och arbetssätt tar barnets förutsättningar i beaktande. Det står även skrivet i förarbetena att det tydligt ska framgå på vilket sätt barnet har fått komma till tals och om detta har beaktats (Socialstyrelsen, 2015:11). Även om barnet har dessa rättigheter är hen inte tvingad att i alla lägen göra sig hörd. Barnet ska visas respekt och förståelse för detta beslut. I dessa fall ska barnets åsikt utredas på annat sätt efter den mån det går, det kan handla om att en närstående eller annan representant för barnets talan. Det kan även gå att använda sig av dokumentation om vad barnet tidigare uttalat (Socialstyrelsen, 2015:11).

Enligt förarbetena till SoL och LVU finns viss vägledning, där står att ”mognad är kopplad till förmågan att bedöma konsekvenser en aktuell fråga kan medföra ”

(Socialstyrelsen, 2015:13). Det liknar motiveringen i patientlagen som ger barnet rätt att ”på egen hand framför samtycke om hen kan förstå åtgärden och de konsekvenser den kan innebära” (ibid.). Enligt barnrättskommittén innebär mognad ...”att ett barn har kapacitet att uttrycka sina åsikter på ett rimligt och självständigt vis.” (ibid.). Mognad kan definieras av en rad olika förmågor. Till exempel att ha förmågan att tänka långsiktigt, eller kunna väga risker mot varandra (ibid.). Det är viktigt att ha med sig att mognad följer med barnets individuella utveckling och händelser i livet. Bland annat kan kriser inverka olika där vissa barn kan uppleva en form av regression, det vill säga en tillbakagång till ett beteende som är typisk för en tidigare utvecklingsfas (Cullberg 2006:146) Däremot kan andra barn som tidigare i livet fått delta i större beslut kan ha mognat mer än andra jämnåriga (Socialstyrelsen, 2015:15). Därför ska alla barn bemötas med respekt som individer.

Socialstyrelsens (2018) kunskapsstöd när det kommer till att samtala med barn tar upp att barns delaktighet kan se olika ut och det handlar snarare om grader av delaktighet än att barnet inte alls är involverad. En del vill bara sitta och lyssna, medan andra aktivt vill delta och andra inte alls vara med i rummet. Att få vara delaktig är en rättighet för barnet, men det är ingen skyldighet och barn ska därför inte tvingas att delge sina åsikter, men ska alltid ges möjlighet. Barnet måste därav informeras om att det inte behöver svara på alla frågor och om barnet inte vill prata så ska detta respekteras av de professionella (ibid:8). Barn har även rätt att få information, men i vissa fall kan det behöva övervägas om information kan vänta ifall ett barn till exempel är under hård press och ytterligare information i det läget skulle bli alltför överväldigande för barnet att hantera. Ofta är dock inte fallet att barn får för mycket information i kontakt med samhällets stödfunktioner så att avvakta med information ska därför noga övervägas (Socialstyrelsen, 2018:19).

När barn tillåts att ha inflytande i beslut så upplevs detta ofta både som utvecklande och stärkande för barnets självkänsla. ”Barnet får hjälp med att förstå och bringa mening i sin tillvaro; får en bättre överblick, förutsägbarhet och kontroll över tillvaron” (ibid:15). Men för att ett barn ska ha möjlighet till delaktighet så behöver

de vuxna stötta barnet i detta genom att skapa förutsättningar för barnet att göra sin röst hörd. Detta gäller inte minst de barn med funktionsnedsättningar eller barn med ett annat modersmål än svenska som kan ha svårt att föra fram sina tankar (Socialstyrelsen, 2018:15). Det kan finnas flera olika orsaker till att en del barn inte säger så mycket. Vissa barn är mer blyga än andra, medan en del tycker det är för jobbigt att prata om sådant som har hänt då det för med sig känslor av skuld och skam. En del barn känner sig osäkra och är rädda för vad som kommer hända om de berättar. Det kan också handla om att barnet behöver tid att bygga upp ett förtroende för den vuxne eller att samtalsinnehåll i sig inte känns relevant och att barnet därför väljer att inte prata (Socialstyrelsen, 2018:29).

Enligt Bolin (2016) myntades begreppet *barnets agens* inom barndomssociologin under mitten av 1980-talet. Detta har fått till följd en fokusförflyttning från barns beroende av olika institutioner till ett perspektiv på barn som autonoma agenter som skapar och återskapar sociala institutioner genom sina handlingar och val (Bolin, 2016:502). Bolin menar att även om forskningsområdet kring barns upplevelser av möten med samverkande professioner är på frammarsch, så är kunskapen om hur dessa barn kan inverka på samverkan genom sin agens bristfällig (ibid:501). Syftet med studien är att i en svensk kontext undersöka barns egen uppfattning hur de genom sin agens kan styra sitt och andras deltagande, samt ha inflytande på resultatet av samverkansmötet. Bolin utförde 28 semistrukturerade intervjuer med barn i åldrarna 6–18 år, där alla hade stöd från socialtjänsten (ibid:501–504). Intervjuerna visade att barnen ansåg att de formella samverkansmötena var både en tillgång i och med att barnen kunde få information om sin framtid, men även svåra då barnen upplevde att makten togs ifrån dem och de blev inte lyssnade på eller trodda (ibid:503). Upplevelserna av samverkansmöten såg olika ut i de olika åldersgrupperna, där de yngre barnen mellan 6 - 10 år upplevde en förväntan att de mest skulle leka. Barnen upplevde att de inte skulle bidra i mötet eller sitta med även om det var klart för barnen att de var anledningen till mötet (ibid:505–506). De äldre barnen upplevde en känsla av att vara icke existerande under samverkansmöten, då de allt som oftast blev pratade *om* istället för talade *till*. Barnen kunde även uppleva en

påtaglig hierarkisk ordning när det kom till samverkansmötet, där barnen kände sig än lägre i ställning. Detta bekräftades ofta av att samma regler inte gällde för dem som för de vuxna. Där de vuxna i samtalet till exempel kunde avbryta varandra, men när den unga gjorde samma sak fick hen en tillrättavisning (Bolin, 2016:505-506).

De fynd som gjordes i studien var bland annat att barnen uppfattade professionellt språk som begränsande när det kom till möjligheten att komma med egen feedback och tankar. Barnen berättade även att de upplevde en möjlighet till inflytande genom sin agens, detta på tre olika sätt. Det första sättet som presenteras var att följa de förväntningar som fanns genom att spela uttråkade och verka oengagerade men samtidigt vara väldigt uppmärksamma (Bolin, 2016:501). Barnen berättar att de medvetet stängde av och svarade antingen frånvarande eller som de antog att de vuxna ville höra. Detta då barnen inte ville delta i möten men samtidigt ville veta vad som skulle hända. Några av ungdomarna såg det som ett politiskt spel (ibid:508). Det andra sättet var att använda sig av olika exit-strategier för att lämna mötet när barnen ansåg att de hört tillräckligt. Att lämna mötet kan även vara en strategi för att få utrymme att tänka (ibid.). Det tredje sättet var att utveckla strategier för att avsluta möten. Det kunde vara aktiva val som att sluta svara på frågor, hålla en monoton röst när de knappt svarade, eller fråga om sånt som skulle tas upp på nästa möte (ibid.). Bolins studie går emot vad som tidigare antogs, att barnen skulle vara maktlösa under dessa former. Barnen pratar om hur de noggrant avväger situationerna och beskriver deras tillvägagångssätt för de olika strategierna som visar på en stark agens. Bolin menar att dessa insikter är viktiga för de professionella som här uppmuntras att se bortom de beteenden som först möter ögat (Bolin, 2016:508).

Aubrey & Dahl (2006) har undersökt vilka metoder som fungerar när man ska involvera sårbara barn samt hur sårbara barns röster kan användas för att påverka utvecklingen av riktlinjer (ibid:21). Sårbara barn kan i studiens kontext definieras som små barn i svårigheter (ibid:22). Forskarna utgick från perspektivet att barn bör betraktas som aktörer i sitt eget liv och därmed ha rätt till delaktighet och att bli hörda, till skillnad från hur det traditionellt har sett ut (ibid:23). Resultaten visade att

även om barnen inte regelbundet träffade sin socialarbetare så var barnen medvetna om dess roll att se till att barnet var i trygghet. De intervjuade barnen hade skilda uppfattningar om de blev hörsammade av socialarbetaren eller inte. Antingen upplevde de att de blev lyssnade till ibland eller inte alls. Barnen var också medvetna om att de inte ansågs ha tillräcklig kunskap för att kunna påverka beslut angående sitt eget liv. En del barn ville därför inte dela med sig av information om sina problem till de professionella, eftersom det skulle innebära att ge kunskap till de personer som har makt att använda den emot dem (Aubrey & Dahl, 2006:35). Det visade sig också att barnets åsikter inte alla gånger efterfrågades av de som fattar beslut om deras liv, även om barns delaktighet ökade med stigande ålder (ibid:21). Författarna framhåller att barn vill bli lyssnade på och önskar att deras ord ses som viktiga och tas på allvar (ibid:29). Angående vilka strategier som är effektiva när man pratar med barn så framkom det att det är viktigt att anpassa frågorna efter barnet exempelvis genom att använda rollspel, leksaker, rita eller använda datorbaserade tillvägagångssätt. På frågan om i vilken utsträckning barns röster tas hänsyn till i beslutsfattande kunde man se en ökning av barns delaktighet i att kunna påverka beslut kring sitt eget liv (Aubrey & Dahl, 2006:35).

Diaz, Pert & Thomas (2019) undersökte de professionellas uppfattning om barn som var placerade utanför hemmets deltagande i utvärderingar. Studien fokuserade på hinder för unga människors deltagande samt förbättringsområden för att barns röster på ett tydligare sätt ska hörsammas av professionella (ibid:162). I studien framkom fem huvudsakliga hinder för barns deltagande: 1) De professionellas stora arbetsbörda 2) oerfaren personal samt hög personalomsättning 3) brist på kunskap och färdighetsträning kring barns deltagande 4) barns negativa erfarenheter av utvärderingar 5) att strukturen och processen kring mötet inte var fokuserat kring barnet (Diaz, Pert & Thomas, 2019:162). Trots ändringar i riktlinjer och praktik kvarstår problemet att många placerade barn uppger att de saknar möjlighet att påverka beslut angående sina liv. Flera studier visar att barns röster ofta inte blir hörda och att barnen upplever en begränsad möjlighet att inverka på beslut. Barnen uppfattar många gånger att syftet med mötet är att prata *om* dem istället för *med* dem (ibid:163).

Forskarna identifierade två framgångsfaktorer för barns delaktighet varav den första handlade om kvaliteten på relationen mellan barnet och den professionella och den andra att barnet eller den unge själv fick leda sitt eget utvärderingsmöte (Diaz, Pert & Thomas, 2019:162). Andra studier av barns deltagande visar att det tar tid att bygga upp det förtroende till barnet som krävs för att få tillgång till barnets perspektiv (ibid:168). Även om socialarbetare såg barnets deltagande som väldigt viktigt så visade inte deras handlingar att så skedde i praktiken (ibid:167). Ett vanligt tankesätt bland professionella är att man vill skydda barnet från de vuxnas diskussioner och att detta ses som viktigare än barns rätt att ha inflytande över sina liv (ibid:169). De professionella ansåg att barnets säkerhet alltid var viktigare än barnets delaktighet. Författarna menar dock att dessa två synsätt inte behöver stå i motsättning till varandra utan att skydd och delaktighet bör gå hand i hand. Att stärka ett barn har enligt författarna en avgörande betydelse när det kommer till att ge barnet förutsättningar till både välmående och skydd, vilken innebär att barns delaktighet bör prioriteras (ibid:169–170). Studien bekräftar dock att väldigt lite framsteg har nåtts på det här området sedan barnkonventionen ratificerades i Storbritannien 1991 (Diaz, Pert & Thomas, 2019:163, 170).

3. Teoretiskt ramverk och begrepp

I följande avsnitt presenteras samt redogörs för de teorier som vi valt att använda för att analysera och diskutera våra empiriska fynd. Genom vår analys av empirin framkom vissa teman och några av dessa rörde synen på de olika aktörernas organisationer och ansvarsfördelning, samt meningsskiljaktigheter dem emellan. Därav fann vi den *institutionella teoribildningen* som relevant för vår studie. Inom denna teori har vi fokuserat på följande begrepp: *Organisatoriska fält*, *institutionella logiker*, *verksamhetsdomän* och *integrationsprocessen*, då de går att applicera på vår empiri. I och med att vår studie riktar in sig på samverkan kring barn och unga föll valet av teori även på det *utvecklingsekologiska perspektivet* då ett barns utveckling sker i samspel mellan barnet och den omgivande miljön. Teorin används ofta i samverkansforskning eftersom barnet utifrån ett interaktionistiskt perspektiv inte kan plockas ur sitt sammanhang, utan dess utveckling behöver förstås i relation till kontexten (Jacobsson & Lundgren, 2013:23–24). Detta framträdde även i vår empiri och därför var teorin relevant för att analysera vårt material.

3.1 Teoretiska begrepp inom institutionell teoribildning

Institutionell teoribildning är inte en enad teori då den går att applicera på studieobjekt inom flera olika fält, till exempel inom nationalekonomi och sociologi. Sedan 1980-talet har den institutionella teoribildningen varit vanligt förekommande vid studier av bland annat förvaltningar i Sverige (Johansson, 2015:52).

3.1.1 Organisatoriska fält & institutionella logiker

Organisatoriska fält är ett begrepp som myntades inom den nyinstitutionella teoribildningen av DiMaggio och Powell (Johansson, 2015:53). Dessa fält utgörs av organisationer inom en viss bransch som skapar en social miljö genom sina gemensamma egenskaper. Enligt DiMaggio och Powell kan dessa organisationer vara socialtjänst och sjukvård, men även organisationer som finns inom fältet för skola och utbildning. Inom dessa organisatoriska fält pågår enligt DiMaggio och Powell en ständig likriktning. De pekar då på tre punkter som de menar ställer krav på

isomorfism (Johansson, 2015:53). Den första punkten består av tvingande likriktning vilket genomförs av lagar, regler och offentliga beslut som alla organisationer behöver följa. Den andra punkten är mimetisk kopiering, där organisationer vill efterlikna det som uppfattas som framgångsrikt. Den tredje punkten talar om att organisationernas arbetsprocesser genom professionalisering blir mer homogena, det vill säga att arbetssättet går att applicera inom alla organisationer, istället för att vara organisations specifika (ibid.).

Inom de olika organisatoriska fälten ryms det institutionella logiker och dessa logiker kan ses som ramar där en standard sätts för de olika organisationerna (Grape, 2015:303). Denna standard kan tala om vad en organisation bör göra eller vad andra aktörer inom samma verksamhetsområde kan ifrågasätta. De olika organisatoriska fälten utvecklar över tid regler, normer och paradigmer. Dessa ser dock helt olika ut baserat på fält och kontext. Socialtjänstens och skolans logiker bygger i grunden inte alls på att rehabilitera. Skolans huvudansvar är till exempel inte att stödja barn och unga med sammansatta behov (ibid:304). Här förlitar man sig istället på andra aktörer såsom elevhälsan, skolkuratorer eller specialpedagoger. Genom uppsatta ramar för samverkan har även socialtjänsten fått ett ökat uppdrag att arbeta rehabiliterande. De målgrupper som ingår i uppdraget låg förut hos andra välfärdsorganisationer. Hälso- och sjukvårdens arbete utgår i grunden från en medicinsk, professionell logik. Den utgår från att med hjälp av medicinering bota och lindra ohälsa. Viss förändring har skett i synen genom den konflikt som har uppstått då politiska direktiv istället prioriterar samhällets syn på ohälsa som inte enbart utgår ifrån fysiska åkommor (Grape, 2015:305).

3.1.2 Verksamhetsdomän

Verksamhetsdomän belyser det specifika område som är fokus för de olika aktörernas samarbete (Grape, 2015:305). Termen används av forskare inom sociologi och socialt arbete för att förstå vad som sker när samverkan runt ett specifikt tema blir aktuellt (ibid.). Inom begreppet ryms två aspekter. Den första aspekten är det verksamhetsområde inom vilket människors arbete och agerande ryms. Den andra

aspekten rymmer det aktuella kunskapsområde som aktörerna anser sig vara legitima förespråkare för, vilket kallas för domänanspråk. Det finns flera verksamhetsdomäner inom ett organisatoriskt fält inom vilka olika aktörer har skilda domänanspråk (Grape, 2015:305). Här kan vi till exempel utgå från den syn som finns på de olika professionerna, där läraryrket genom historien har uppnått full status och ses som prototypen av en profession, medan till exempel socionomyrket i många fall kan ses som en semiprofession, eller en profession under tillväxt (Danermark & Kullberg, 2009:87). Detta kan till viss del bero på att socialarbetarens arbetsuppgifter är omfattande och kräver en bred kunskap som då riskerar att bli mer generell än till exempel läkarens specifika fält (ibid.). Utifrån professionernas skilda logiker och förklaringsmodeller om vad som till exempel ligger till grund för en persons problematik eller situation, kan man i samverkan inom den aktuella verksamhetsdomänen skönja olika domänanspråk (Grape, 2015:305). Här finns till exempel en stark skillnad mellan en socialsekreterare inom kommunal verksamhet, som har en förståelse för de sociala förhållanden som personer kan leva under och anställda inom BUP, som utgår ifrån sina diagnosinstrument och kunskap om hur till exempel vissa beteenden är kopplat till fysiska åkommor (Danermark & Kullberg, 2009:136). Om ett scenario uppstår där ingen organisation vill ta ansvar för en domän och det innefattar flera organisationer som har överlappande domänanspråk i ärendet, kan det bli ett problem för samhället i allmänhet men för den enskilde i synnerhet (Grape, 2015:306). Det inträffar ibland att organisationer som är intresserade av samma verksamhetsdomän hamnar i konflikt när det kommer till att få anspråk som företrädare. Denna konflikt som kallas för domänkonflikt uppstår när det råder låg grad av vertikal och horisontell integration. I motsats till konflikten och vid hög grad av integration uppnås domänkonsensus där organisationerna respekterar varandras gränser och man kommer överens, vilket då underlättar för att samverka mellan socialtjänst, skola samt BUP kan ske kring det aktuella barnet/ungdomen (Grape, 2015:307).

3.1.3 Integrationsprocessen

För att kunna övervinna en del av de barriärer som vanligtvis uppstår i samverkan så krävs att de olika verksamheterna på ett tydligare sätt integreras med varandra (Grape, 2015:307). För att kunna samarbeta trots skilda värderingar, intresseområden och uppdrag så behövs både en vertikal och en horisontell integration. Vertikal integration innebär att olika stadier i samarbetet kräver olika slags ledarskap. Horisontell integration fokuserar istället på att samverkansgrupperna behöver hitta fungerande arbetssätt med hjälp av gemensamma rutiner och en fungerande arbetsfördelning mellan deltagarna. Det är också viktigt med gemensamma värderingar i gruppen för att samverkan ska leda till en positiv utveckling. Både i den vertikala och den horisontella integrationen anses även tiden vara en viktig faktor för att integrationen ska stärkas (ibid:307–308).

Integrationsprocessen styrs av graden av engagemang och aktiva medverkande hos de människor som ingår i samverkan och kan förklaras utifrån begreppet *participation*, vilket innebär "...den kombination av människans kompetens, makt och aktiva engagemang som kan utövas inom ramen för en viss organisation." (ibid:308). Ett aktivt deltagande kräver således att det finns en fungerande struktur och tillräckliga resurser inom organisationen. Det vill säga tillräckliga förutsättningar för den professionella att inom verksamhetens ramar kunna delta fullt ut och på så sätt bidra till den integrativa processen. En lyckad samverkan kräver därmed engagemang hos de professionella, samt att de faktiskt har en reell möjlighet att verkställa de insatser de bedömer behövs. Ju högre grad av participation från de närvarande professionerna, desto större sannolikhet att integrationen lyckas och leder till en positiv utveckling (Grape, 2015:308.). Integration kan också beskrivas som något som sker när olika aktörer närmar sig varandra genom dialog och arbetar för att nå samförstånd. Nycklar i att uppnå en god integration är att de professionella är öppna för att kompromissa för att på så sätt kunna integrera respektive verksamhets strukturer, arbetssätt och värderingar (Grape, 2015:308-309).

3.2 Det utvecklingsekologiska perspektivet

Det utvecklingsekologiska perspektivet presenterades av Urie Bronfenbrenner 1979 som en reaktion mot den psykodynamiska traditionens alltför stora individfokus (Hwang & Nilsson, 2019:79). Bronfenbrenner menar istället att ett barns utveckling sker i samspel mellan barnet och den omgivande miljön (Jacobsson & Lundgren, 2013:23–24). Det utvecklingsekologiska perspektivet utgår från att barnet ingår i fyra olika system (mikro, meso, exo och makro) som interagerar med varandra, vilket gör att förändringar som sker i dessa system kommer ha en inverkan på barnet (Andersson, 2013:204). Mikrosystemet handlar om barnets omedelbara närmiljöer som vanligtvis består av familjemedlemmar, förskola, vänner etc. Det vill säga sådana miljöer som har en direkt påverkan på barnet, till skillnad från de andra systemen som har en mer indirekt inverkan (Jacobsson & Lundgren, 2013:24). I takt med barnets stigande ålder brukar fler mikromiljöer bli viktiga för barnet såsom kompisar i skolan eller andra viktiga vuxna (Hwang & Nilsson, 2019:79). Mesosystemet kan ses som relationen mellan de olika mikrosystemen, vilket innebär att exempelvis barnets prestation i skolan påverkas av hemmiljön. Ju bättre kopplingar det finns mellan mikrosystemen desto bättre för barnet då de olika mikrosystemens normer möts och blir mer likartade (ibid.). Exosystemet består av de miljöer som barnet inte är direkt involverad i, men som ändå har en inverkan på barnets situation. Det kan till exempel handla om föräldrars arbetssituation eller kommunala beslut, såsom barnomsorgspolitik, som påverkar barnets vardag indirekt (Hwang & Nilsson, 2019:80). Makrosystemet innefattar samhällets normer och värderingar som är styrande när det gäller till exempel familj- och skolpolitik (ibid:80–81). Att kontakterna inom och mellan de olika systemen fungerar väl är av stor vikt för hur barnets situation utvecklar sig (Jacobsson & Lundgren, 2013:25). Inom det utvecklingsekologiska perspektivet ses även tiden, kronosystemet, som en viktig faktor att ta hänsyn till då barnet såväl som de omgivande systemen är i ständig rörelse (Hwang & Nilsson, 2019:81). Enligt Jacobsson och Lundgren (2013:26) har det till exempel stor betydelse för när i ett barns utveckling som en insats sätts in. Inom utvecklingsekologin ses även alla olika aktörers delaktighet i en situation som viktig och delaktighet kan enligt Bronfenbrenner ske genom *proximala processer*,

vilket avser det som händer i mötet mellan barnet och andra människor i mikrosystemet. I ett sådant möte bör barnet betraktas som en aktör som aktivt formar sitt liv i samspel med omgivningen (Jacobsson och Lundgren, 2013:25).

4. Metod och metodologiska överväganden

I denna del av studien presenteras våra metodologiska val för att samla in och analysera vår empiri. Vidare diskuteras även studiens tillförlitlighet samt vårt etiska förhållningssätt.

4.1 Val av metod – fördelar och begränsningar

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ forskningsmetod, vilket förenklat och i folkmun brukar innebära att vår data snarare består av ord än siffror (Bryman, 2018:454,456). Inom kvalitativ metod har vi valt att utföra intervjuer, där vi utforskar hur representanter från socialtjänst, BUP samt skola upplever att samverkan fungerar för barnets bästa. Den här studien bygger på sju intervjuer med verksamma inom ovan nämnda professioner och genom en tematisk analys av den insamlade datan har vi strävat efter att besvara våra forskningsfrågor. Den distinktion mellan kvalitativ och kvantitativ metod som vi använder oss av är genom strukturen på vår process, där vi började med att skapa våra generella frågeställningar innan vi gick över till att välja ut för studien relevanta respondenter (Bryman, 2018:460). Därefter började vi samla in vår data genom intervjuer som vi sedan metodiskt gick igenom. Vi identifierade återkommande trender som framträdde i materialet som vi sedan satte ihop till teman. Kvalitativ forskning brukar utgå från ett induktivt förhållningssätt, vilket innebär att valet av teori grundas på resultaten som står att finna i eller konstrueras utefter vårt insamlade material, istället för att utgå från en på förhand bestämd teori (ibid:454). Vår tolkning av datan fick därför ligga till grund för valet av de teorier och begrepp som används i uppsatsen innan vi slutligen presenterar våra resultat.

En fördel med att vi använde oss av en kvalitativ forskningsmetod är att eventuella fynd i den insamlade datan skulle kunna ändra på våra uppsatta frågeställningar. En möjlighet som inte finns inom den kvantitativa forskningen, som har en mer strikt uppställning för hur forskning ska bedrivas (Kvale & Brinkman, 2014:145 ff). Inom

ramen för kvalitativ metod har vi valt att genomföra enskilda semistrukturerade intervjuer. Det vill säga att vid varje tillfälle deltog en av författarna samt en av respondenterna. Att utföra semistrukturerade intervjuer föll sig naturligt eftersom vi var intresserade av respondenternas egna tankar och reflektioner kring samverkan och barnets delaktighet. Genom att utföra intervjuerna enskilt ville vi ge respondenterna möjlighet att tala fritt om både hinder samt möjligheter inom ramen för våra teman (Bryman, 2018:561). Fördelen med kvalitativa intervjuer är att svaren kan vara mer djupgående än i en kvantitativ undersökning (ibid.). En begränsning med den här typen av kvalitativ forskning är att resultatet inte kan hävdas vara generaliserbart för en större del av befolkningen, utan kan snarare ge en bild av respondenternas egna upplevelser av ämnet (Jacobsen, 2012:172). Att individens egna åsikter och tankar framkommer på ett tydligt sätt kan ses som en fördel, men samtidigt ge en alltför individualistisk syn på ett fenomen, vilket kan ses som en begränsning av metoden (ibid:99). Enligt Bryman (2018:65) är det vanligt att uppleva samhörighet gentemot dem man intervjuar och att det därmed i vår roll som forskare kan vara svårt att inte präglas av respondenternas åsikter. Att vi känner några av respondenterna skulle kunna påverka objektiviteten i analysen, vilket vi har försökt förhålla oss till på ett medvetet och professionellt sätt

4.2 Urvalsprocess

Utifrån syftet med vår uppsats grundar sig urvalet på personer som är verksamma inom socialtjänst, BUP och skola. Detta är vad Bryman (2018:511) kallar ett målstyrt urval där forskningsfrågan är vägledande för val av respondenter. Vi har satt vårt undersökningsområde till Västra Götaland, av den anledningen att vi bor i den här delen av landet. Därför har vårt urval av intervjupersoner till en början riktats mot de personer vi känner till som jobbar inom önskade professioner och har en samverkande roll, ett så kallat bekvämlighetsurval (Bryman, 2018:243). Tillgången på närhet till respondenter var alltså vägledande i vår urvalsprocess.

Vi valde att intervju två stycken från varje profession för att försöka få ett tillräckligt underlag för studien. Till vissa personer som vi kände, hörde vi först av oss till dem

för att höra om de skulle vara intresserade av att delta i studien. Därefter skickade vi ut ett informationsbrev med information kring det övergripande temat samt utförande (bilaga 1), så de kunde ta ställning till om de ville delta eller inte. Inom de professioner där vi inte på förhand kunde vända oss till en specifik person, tog vi kontakt med någon vi kände inom det berörda fältet för att få ett namn på någon att kontakta så de kunde vidarebefordra informationen till lämpliga personer. Dessa kunde då i lugn och ro bestämma sig för om de ville delta innan de återkopplade till oss. Detta är också ett tillvägagångssätt inom bekvämlighetsurvalet som kan kallas snöbollsurval (Bryman, 2018:245). När vi kontaktade personer vi inte på förhand kände bifogade vi informationsbrevet vid första kontakten. Dels för att personerna skulle kunna få en bild över vad det var vi var ute efter, samt kunna ge svar på om de kände till någon person som kunde bli aktuell att fråga. Efter att nätverkssamordnare kommit upp som tema vid några intervjuer så valde vi att även intervjua en kommunal samordnare för att få en mer heltäckande bild över hur samverkan fungerar och hur det kan uppfattas från ett annat perspektiv. Inledningsvis var planen att även intervjua två personer från sjukvården såsom exempelvis bvc-sköterska eller annan sjukvårdspersonal, då dessa professioner kan ingå i samverkan kring barn i behov av stöd. Svårigheter att få tag på informanter inom sjukvården gjorde att vi istället fokuserade på de andra yrkesgrupperna.

4.3 Genomförande av intervjustudien

Vi valde att genomföra semistrukturerade intervjuer och till detta använde vi en intervjuguide med två på förhand bestämda teman: 1) Samverkan 2) Barnets delaktighet i samverkan. Dessa teman följdes av underfrågor för att begränsa vidden av det insamlade materialet (bilaga 2). På så sätt fanns det en struktur att förhålla sig till för att inte missa frågor vi ville ha svar på, samtidigt som det gav oss frihet att ställa följdfrågor och utveckla särskilt intressanta ämnen som kom upp. Enligt Bryman (2018:564) är semistrukturerade intervjuer att föredra när det är fler än en forskare involverade för att det ska finnas en samstämmighet i intervjuandet. Då vi valde att utföra hälften av intervjuerna var så var intervjuguiden en bra hjälp för oss att säkerställa att alla teman kom med oavsett vem som ställde frågorna. Vi spelade in

intervjuerna för att kunna hålla full uppmärksamhet under intervjun och ställa relevanta följdfrågor utan att bli distraherade av att behöva anteckna (Bryman, 2018:578). Två av intervjuerna genomfördes via videosamtal till följd av sjukdom. Det här inverkade lite på intervjuerna då det bland annat var lite tekniska problem. Det var även ovant att inte kunna med hjälp av kroppsspråk söka kontakt, vilket föranledde en viss distans till intervjupersonerna (Kvale & Brinkmann, 2009:165).

4.4 Bearbetning av empirin

Intervjuerna transkriberades ord för ord av den som utförde intervjun, men i citaten har vi valt att ta bort vissa småord för att göra texten mer läsbar. Vi har strävat efter en varsam redigering av citaten för att göra texten mer lättläst samtidigt som den innehållsliga meningen inte ska gå förlorad. För att få en mer sammanhållen text har vi i vissa citat sammanfört två olika meningar.

4.5 Analysmetod

Vi har använt oss av analysmetoden tematisk analys. Detta gjorde vi genom att identifiera återkommande trender i våra intervjuer, som vi kodade och därefter sammanställde med hela vår data och delade in i större teman (Bryman, 2018:703). Vi valde att analysera genom en öppen kodning, eftersom vi till en början inte utgick utifrån en förutbestämd teori eller ansats. På detta sätt fick vi till en början ut ett stort antal teman (Rennstam & Westerfors, 2015:75). Då repetition i sig inte är ett tillräckligt kriterium för att det ska anses vara ett tema så reducerade vi materialet genom att kategorisera våra teman utifrån våra forskningsfrågor (Bryman, 2018:705) och valde därav bort empiri som inte var direkt kopplade till syftet med studien. Därefter valde vi ut ett flertal citat som vi jämförde med varandra för att sedan välja ut vilka som skulle vara med. Förutom att uppmärksamma återkommande innehåll till våra teman lade vi även märke till likheter och skillnader i hur intervjupersonerna uttryckte sig om ett specifikt fenomen, vilket illustreras genom citaten (Bryman, 2018:705).

4.6 Studiens tillförlitlighet

Vi strävade efter att vara så transparenta som möjligt och därmed dela med oss av våra beslut och tankar genom hela processen för att på så sätt försöka nå en hög pålitlighet som ligger som en del av grunden till att bedöma kvaliteten i vår studie. Detta för att se om vi lever upp till kriterierna för tillförlitlighet och äkthet (Bryman, 2018:467). Tillförlitlighet är ett paraplybegrepp som innehåller fyra begrepp som alla har en motsvarighet inom kvantitativ forskning. Dessa begrepp är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att bekräfta (ibid.). Genom vår intervjustudie med efterföljande tematisk analys vill vi presentera en så tät, fyllig och detaljrik beskrivning av vårt forskningsämne som möjligt, så att läsaren kan bedöma den externa validiteten, det vill säga hur överförbar vår studie är (ibid:0468). Vi har under processens gång fört en diskussion om vår förståelse samt eventuella teoretiska kunskaper, för att försöka säkerställa att vi inte aktivt påverkar utgången av vår studie med de val vi gör (ibid:470). Utöver tillförlitlighetskriteriet finns även formuleringar av kriterier för att uppfylla äkthet. Då den tid vi har för att färdigställa vår uppsats är begränsad, har vi inte inom ramen för vår uppsats haft möjlighet att säkerställa vår tolkning eller förankra vår forskning hos deltagarna i studien, vilket har medfört att vi på förhand inte kan redovisa för om vårt resultat uppfattas som en rättvis bild (Bryman, 2018:470.). Det kommer dock vara möjligt för deltagarna att ta del av arbetet efter avslutad kurs.

4.7 Forskningsetiska överväganden

Tidigt i vårt arbete med uppsatsen funderade vi på att ha med barns egna röster i uppsatsen. Ett informerat samtycke bygger enligt Jacobsen (2012:32) på att den som ska intervjuas har tillräcklig kompetens för att kunna väga positiva och negativa konsekvenser av sitt deltagande, vilket vi inte kunde garantera i detta fall. Då barn också kan ses som en särskilt utsatt grupp och eftersom vi saknar erfarenhet av att intervjua barn så frångick vi den tanken i ett tidigt skede. Vi övervägde även att intervjua föräldrar till barn som har insatser, men bestämde oss för att enbart prata med professionella med tanke på ämnets känsliga karaktär, samt att vi insåg att det

fanns etiska svårigheter att komma i kontakt med dessa föräldrar då de professionella har sekretess gentemot barnen och dess föräldrar.

Ett frivilligt deltagande bygger på att informanterna väljer att delta utan yttre påtryckningar (Jacobsen, 2012:32). Vi valde därför att fråga personer direkt istället för att gå igenom chefer för att undvika att respondenterna skulle känna påtryckningar att delta. En forskningsintervju är normalt sätt präglad av en maktasymmetri där forskaren är i överläge gentemot respondenten (Kvale & Brinkmann, 2014:51). Därför valde vi att genomföra intervjuerna enskilt istället för tillsammans, för att om möjligt minska det ojämlika maktförhållandet.

Vi har tagit hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet, 2002:6) på följande sätt:

Informationskravet

Innan respondenterna tackade ja till att delta skickade vi ett informationsbrev där de kunde ta ställning till om de ville delta och därefter ge ett informerat samtycke. Jacobsen (2012:33) menar att det är omöjligt att ge fullständig information och redogöra för studiens alla olika komponenter då respondenterna ändå inte skulle kunna ta till sig och fullt förstå all information. I vårt informationsbrev gav vi därför endast övergripande information över syftet med undersökningen och att resultaten skulle användas till en kandidatuppsats, vilket brukar benämnas som tillräcklig information (Jacobsen, 2012:33).

Samtyckeskravet

I informationsbrevet var vi även tydliga med att deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde välja att avbryta sitt deltagande eller välja att inte svara på vissa frågor. Då vi enbart intervjuade professionella ansåg vi, i enlighet med institutionens riktlinjer (Göteborgs universitet, 2020:14), det vara tillräckligt med ett muntligt samtycke. Dock fick vi in skriftliga samtycken i och med de svar respondenterna gav via våra kontaktvägar e-post och messenger. I inledningen av intervjuerna upprepade

vi informationen från informationsbrevet för att säkerställa att respondenterna var införstådda i vad deras deltagande innebär (Göteborgs universitet, 2020:14).

Konfidentialitetskravet

Eftersom vi värnar om intervjupersonernas anonymitet valde vi att i de fall vi hade en egen kontakt fråga dem direkt istället för att gå genom någon annan. I informationsbrevet framkom att alla uppgifter kommer anonymiseras så att det i uppsatsen inte ska gå att spåra den enskildes svar till någon specifik person. Vi eftersträvade att bevara deras anonymitet genom att i uppsatsen endast benämna respondenterna utifrån deras profession utan att nämna namn på specifik kommun, skola, BUP-mottagning eller socialkontor. I enlighet med Jacobsens (2012:35) rekommendationer undvek vi även att specificera professionernas specialkompetens utan benämner dem enbart utifrån den större yrkesgrupp de tillhör för att det ska vara svårare att identifiera dem. Även i transkriberingarna av intervjuerna har vi valt att inte använda respondenternas riktiga namn. Samtidigt är vi medvetna om att det inte går att garantera att någon utomstående inte kan känna igen någon av respondenterna, även om vi strävat efter att utelämna specifika kännetecken (Vetenskapsrådet, 2002:13).

Nyttjandekravet

I enlighet med nyttjandekravet kommer informationen från intervjuerna endast att användas i vår uppsats (Bryman, 2018:171) och ljudinspelningar samt transkriberingar kommer att raderas när uppsatsen är examinerad, vilket framgick av vårt informationsbrev.

5. Resultat och analys

Utifrån våra frågeställningar har vi valt att presentera våra resultat genom tre huvudteman, vilka i sin tur består av ett antal underteman. Vi har valt att presentera resultat och analys i en integrerad form med hjälp av tidigare introducerad information från bakgrunden, teori och tidigare forskning.

5.1 Underlättande faktorer för samverkan

5.1.1 Samordningsansvarig

I en del kommuner använder man sig av samordnare när det kommer till att hålla i samverkansmöten, såsom Västbus och SIP-möten. Samordnaren ska vara en neutral part som sammankallar och leder mötet genom att hålla sig till en struktur och fördela ordet, vilket sågs som en underlättande faktor för några av informanterna.

Nätverksledare, att man har det i kommunen. Det underlättar väldigt mycket. Ja det är till exempel, det är inte skolan som leder utan hon är liksom ingen part i målet kan man säga eller så. Och man behöver liksom inte du vet skriva och anteckna på samma gång och hålla i ordförandeskapet utan det sköter nätverksledaren så att det är väldigt gött. Skolpersonal 2

Det sågs som positivt att nätverksledaren kunde kalla till mötet och leda det så att samverkansaktörerna enbart kunde fokusera på att delta och diskutera mötesfrågorna. Flera informanter uttryckte att det är få aktörer som kallar till möten och en aspekt av det kan enligt respondenterna vara att när det inte finns en samordningsansvarig så är det den som kallar som förväntas hålla i mötet. Detta leder till att vissa drar sig för att kalla till ett möte, eftersom det blir ett för stort jobb. Det uttrycks även en förväntan på socialtjänsten att vara den aktör som kallar och håller i samverkansmöten. Jakobsson & Lundgren (2013:64) menar att Socialtjänsten har det övergripande ansvaret att se till att samverkan sker när det behövs. Andra positiva effekter av att ha

en samordnare är enligt respondenterna att det är en neutral part som om det behövs kan styra mötet så att diskussionerna blir konstruktiva.

För det som kan uppstå är konflikter, kränkningar. Kanske inte kränkningar, men att det blir obekvämt. Att man säger saker som inte är gott för alla och så. Där kan ju vi finnas med den professionella tydliga strukturen och hålla i och fånga upp saker som eventuellt inte blir helt bra i mötet. Samordnare

Samordnaren kan alltså ses som en tillgång för att upprätthålla en professionell nivå för att få till ett bra samtalsklimat, där alla får komma till tals och höras på ett respektfullt sätt. Samordnaren ser även till att tidsramarna hålls och att alla punkter på dagordningen kommer med.

Vissa utav dem är ganska så flexibla och kan anpassa sig till att det är det här som behöver göras bland de här aktörerna just nu och andra är inte särskilt flexibla. Utan då har de liksom en ram för att när man har Västbusmöte då ska man gå en runda och alla ska ge sin lägesbild och sen är mötestiden slut och så har man inte hunnit problemlösa det som behöver göras utan då sitter alla där, aha nu har vi berättat det som vi alla redan vet om hur läget är, nu ska vi börja jobba, nähä då får vi boka en ny tid. BUP-psykolog 1.

Samordnare uppfattades alltså av vissa professioner som väldigt positivt, men citatet ovan visar på att det också kan bli ineffektivt i de fall då samordnaren håller sig strikt till en ordning utan att lyssna in vad de andra professionerna vill åstadkomma genom mötet. I och med att de flesta har fullbokade kalendrar kan det då bli en väldigt utdragen process och dra ut på tiden innan ett nytt samverkansmöte kan ske, vilket i slutändan drabbar barnet. I intervjuerna framkom det att de professionella ofta var uppbokade 3 - 4 veckor framåt, vilket kan ses som en lång tid då det kan hända mycket i ett barns liv på en månad. Denna förskjutning av eventuella insatser går emot det utvecklingsekologiska synsättet att det är av vikt att insatser sätts in i rätt tid,

eftersom både barnet och dess omgivande miljö är i ständig förändring (Jakobsson & Lundgren, 2013:26–27). Detta kan leda till att barnets situation försvåras till följd av ineffektiva möten. Här kan vi förstå att samverkan är bra och viktig när det verkligen är ett måste, men inte till vilket pris som helst (Blomqvist, 2012:210).

Samordningsansvar kan även se ut på andra sätt då en person till exempel kan agera brygga mellan två eller fler aktörer för att underlätta kommunikation och samverkan.

Vi har ju en speciell person här som ansvarar för skolfrågor. Att man har med henne är ju väldigt bra att man får en länk mellan. Det är väldigt bra för den samverkan däremellan. Och så skulle det ju kunna funka mellan hälso-och sjukvård och BUP också att man har nån som är lite ansvarig för samverkansfrågor, att sammankalla och ha kunskap om båda områdena och sitter med i möten och följer upp.

Socialsekreterare 1

I och med att de olika aktörerna, exempelvis socialtjänsten, inte alltid vet vad skolan har för skyldigheter eller möjligheter så upplevdes det som positivt att skolsamordnaren kunde vara behjälplig i kommunikationen mellan de olika aktörerna. Tidigare forskning är samstämmig om att kunskap om varandras organisationer är en framgångsfaktor för samverkan (Widmark et al, 2011:6–7).

5.1.2 Insatt personal

En stor fördel för samverkan är om de personer som är insatta i ärendet deltar i mötena. Detta visar sig vara något som inte alltid fungerar i praktiken.

Det är väl i så fall exempelvis det här att om det gick att frigöra att det verkligen är de som är insatta i ärendena som alltid lyckades komma på de här mötena. Som sagt det var inte alltid fallet utan då fick man skicka dit nån annan som inte hade träffat barnet/tonåringen över huvud taget kanske för att representera organisationen, men kanske

inte hade några svar alls mer än att kanske hunnit titta lite i journalen men kan kanske inte säga nånting. BUP-psykolog 2

För att komma vidare i processen ansågs det viktigt att de som deltog i samverkan hade tillräcklig kunskap i ärendet då mötet annars upplevdes mest som en formalia. I en del ärenden är det till exempel stor omsättning på ansvarig personal, vilket enligt respondenterna innebär svårigheter att komma vidare i processen då det tar tid att få till stånd ett samarbete. Vid sådana här tillfällen när kolleger fick ersätta varandra vid samverkansmöten kunde olika scenarion uppstå. Dels ett professionellt handlande, där personen förklarar att hen inte är insatt i ärendet men noterar det som sägs och tar med sig det tillbaka till sin kollega. Även om det här är en tidskrävande process som får samarbetet att stanna upp lite så skapar det inte en dålig stämning mellan de olika aktörerna. Om en person istället kommer till ett möte och har massa tankar och synpunkter om hur diverse saker ska göras och skötas, fast personen kanske inte satt sig in i det aktuella fallet, kan ett sådant beteende inverka negativt på mötet. Aktörerna kan som resultat av det här backa tillbaka och bli defensiva i sina positioner. Dessa kommunikationsproblem kan skapa en dålig atmosfär och göra samverkan ineffektiv (Solomon, 2019:392). Våra informanter framhöll även vikten av att de olika aktörerna kommer till mötet med en öppen inställning och inte hamnar för mycket i positionering, vilket även är samstämmigt med tidigare forskning (Widmark et.al, 2011:7).

En annan underlättande faktor som kom upp var om de som har beslutsrätt deltar på mötena.

Ja det är ju om de som faktiskt har mandat att fatta beslut är med. Det är ju också en viktig faktor. Så har man rätt personer med som faktiskt har makt att bestämma att jo men nu gör vi så här eller nu sätter vi in den här insatsen så är det underlättande. BUP-psykolog 1

Det framkom i intervjuerna att alla deltagande professioner vid samverkansmötet kan vara överens om vad som behöver göras, men man kommer ändå inte framåt då ingen av de närvarande har mandat att fatta de nödvändiga besluten som krävs för att

samverkan ska leda till en faktisk förändring för barnet. Detta kan kopplas till de olika organisationernas resurser och uppbyggnad, där till exempel delegationsordningen kan bli en begränsande faktor (Grape, 2015:302).

5.2 Försvårande faktorer för samverkan

5.2.1 Arbetsmiljön - begränsningar i verksamheten

Ett återkommande tema i våra intervjuer var arbetsmiljöns inverkan på samverkan. Faktorer som informanterna tryckte på var begränsningar i tid och resurser. När det kom till tid var det framför allt svårigheterna att planera in möten som alla kunde närvara vid. Här lyfts dock möjligheten till elektroniska plattformar likt Skype då det bland annat kortar ner de tidskrävande resorna. Resurser omnämns som personaltäthet, personalomsättning, ekonomi samt tillgång till möjliga insatser.

Om man tycker ens egna verksamhet eller ibland begränsningarna i ens egen verksamhet är det som är det enda viktiga och man har svårt att gå förbi det. Ofta är det ju så att alla parter är ganska pressade i den offentliga verksamheten. Alla parter organisationsproblem kokas ju ihop i en smet eller vad man ska säga när man sitter i samverkan. Alla har resursbrist, alla har tidspress och då kan det ju ske som misstag och det blir ibland ett ganska högt stämningsläge på grund av att folk är stressade och så i verksamheterna. BUP-psykolog 1

En pressad arbetsmiljö lyftes fram som en försvårande faktor för samverkan då det kan vara svårt att ta till sig någon annans perspektiv under stressiga arbetsförhållanden. Detta kan kopplas till begreppet *participation* då graden av deltagande är beroende av att det finns tillräckliga förutsättningar inom organisationen att engagera sig i samverkan (Grape, 2015:308). En hög grad av integration kan uppnås genom ett aktivt engagemang hos de involverade, vilket är svårt att uppnå om inte arbetsförhållandena och strukturen stödjer samverkan (ibid.). Utifrån ett utvecklingsekologiskt perspektiv så ingår till exempel socialtjänst och BUP i exosystemet och tanken är att de vid behov ska kunna stödja mikro och

mesosystemen (Jakobsson & Lundgren, 2013:26). Brister i dessa organisationer och i samverkan med varandra kan därmed leda till att verksamheterna inte fungerar stödjande och att barnet inte får rätt insatser. Även om lagar och riktlinjer inom makrosystemet ger anvisningar om att samverkan ska ske för att fånga upp barn som far illa eller riskerar att fara illa så kanske detta inte alltid sker i praktiken på grund av begränsningar i verksamheten. Inom exosystemet ryms kommunala beslut som har en indirekt påverkan på barnet (Hwang & Nilsson, 2019:80) och i detta fall synliggörs det genom att verksamheternas budget är satta utifrån politiska beslut, vilket påverkar samverkan som i sin tur inverkar på vilket stöd barnet får. Dessa uppgifter som framkommer står i direkt kontrast med barnkonventionens artikel 3, som ålägger konventionsstaterna att tillhandahålla de resurser som krävs för att ge varje barn det stöd hen är berättigad (Barnombudsmannen, 2019:10ff).

Svårigheten är väl att vi är olika verksamhetsområden med lite olika lagstiftning och huvudmän. Där kommer egentligen svårigheterna in, även om jag som psykolog satt på en åsikt om vad som skulle vara bra i skolan så kunde jag inte säga så mycket, så här rekommendera att göra på det sättet, för det togs som order ibland. Och då blir skolan förbannad och sur och sa att BUP bestämmer inte över oss, och då blev det lite dålig stämning eller att de tyckte att vi krävde nånting på barnets vägnar och då blev det lite dålig, ja stämning kan man säga.

BUP-psykolog 2

Ovanstående citat visar på en ökad fragmentisering av offentliga verksamheter i samhället där i detta fall skolan samt BUP hamnar i en domänkonflikt. Utöver att de har snarlika mål genom att verka för att barnet får det bästa stödet så har de sina specifika uppgifter och expertkunskaper. Detta kan ställas mot vem som ska anses ha den legitima kunskapen om barnet och på så sätt få igenom sitt domänanspråk eller vad för insats som barnet behöver (Grape, 2015:305–306). Då tidigare forskning pekar på att det kan uppstå svårigheter i samverkan när det inte finns ett ömsesidigt beroende gentemot varandra (Blomqvist, 2012:200) kan det även diskuteras huruvida det faktum att skolan är mer beroende av BUP än tvärtom kan bygga upp en

hierarkisk ordning vilket leder till att förslag mottas som en order. Just BUP var den aktör som i vår studie mer kände att skola och socialtjänst inte ville ha de rekommendationer som psykologen kunde ge efter en utredning. BUP var även den aktör som i vår studie beskrevs som minst drivande när det kom till att kalla till SIP/Västbus-möten. Enligt barnkonventionen artikel 3 ska barnets bästa beaktas i alla åtgärder som rör barnet (Barnombudsmannen, 2019:10). Utifrån de olika verksamhetslogikernas förklaringsmodeller så kan professionerna vid ett samverkansmöte ha olika syn på vad som är barnets bästa utifrån sin tolkning av situation, vilket kan leda till konflikter likt det som beskrivs i citatet ovan (Grape., 2015:305).

Ibland uppstår det situationer i samverkan när ingen av aktörerna ser det som sitt ansvar att vidta vissa åtgärder.

Så säger man att det är inte mitt bord och då nästa person säger att det är inte mitt bord. Och där är det faran att barnen hamnar mellan stolarna och ingen fångar upp det i tid, därför att ingen tycker att det är deras ansvar. Skolpersonal 1

Det här är exempel på vad den nyinstitutionella teoribildningen kallar för domänkonflikt. De olika aktörerna har överlappande verksamheter, men ingen vill vara den som tar på sig ansvaret och muta in domänen (Grape, 2015:307). Citatet skulle även kunna kopplas till att de olika aktörerna som genom att använda olika perspektiv gör olika bedömningar till vart roten till problemet eller situationen kan vara och att det eventuellt inte passar de trösklar som kan finnas inom organisationen (ibid.). En bidragande faktor till bristen av vertikal och horisontell integration mellan organisationerna kan vara en fråga om resurser då ingen av de enskilda aktörerna vill ta från sin egen redan tajta budget. I intervjuerna framkom det också att de samlade professionerna mycket väl kan vara överens om vad ett barn faktiskt behöver, men ingen enskild aktör har budgeten för den typen av insats. Detta kan förklaras genom att den offentliga verksamheten är uppdelad i fack avgränsade från varandra och alla arbetar utifrån sitt specifika verksamhetsområde med sin egen budget (Grape,

2015:293; Widmark et al, 2011:2). Utifrån ett utvecklingsekologiskt perspektiv är det av stor vikt att vuxna kommer överens och förmår samverka kring ett barn, eftersom de vuxnas interaktion kommer att påverka barnet antingen direkt eller indirekt (Jacobsson & Lundgren, 2013:24). Detta var även något som framkom i intervjuerna i de fall där ingen ansåg att det var deras uppgift så kunde man ändå för barnets skull ofta komma överens och på så sätt undvika territorialtänk och uppnå domänkonsensus (Grape, 2015:307).

5.2.2 Bristande kunskap om varandra

En försvårande faktor för samverkan visade sig vara att de olika aktörerna har en alltför låg kännedom om varandras verksamheter. Detta leder till orealistiska förväntningar på vad de andra borde göra, vilket kan mynna ut i frustration gentemot varandra.

Jag tänker ju verkligen det här att vi behöver ha mer information om varandra och om varandras verksamheter och skyldigheter och gränser för vad man ska göra och inte. Dels för att veta vad man kan förvänta sig av varandra och också då tror jag att man blir av med en del missnöje. Ja, men att man upplever att folk inte gör det de ska. Egentligen handlar det kanske om att de inte ska göra. Vi har inte koll på varandras verksamheter tillräckligt mycket. Socialsekreterare 1

Citatet ovan belyser det tidigare forskning visar att samverkan underlättas om de olika professionerna har kunskap om varandras verksamheter (Widmark et.al, 2011:6–7). De olika aktörerna har med sig sin verksamhets organisationskultur och därför krävs att de professionella lägger ner tid och engagemang för att sätta sig in de andras perspektiv (Solomon, 2019:395). Ett förslag som kom fram i intervjuerna var att få kunskap om varandras arbetssituation genom informella möten som inte är kopplade till något specifikt ärende.

Jag har ju tänkt ibland att det skulle vara väldigt trevligt att sitta i nåt informellt möte med socialtjänsten och bara diskutera vad har ni för problem på eran arbetsplats just nu och vad fungerar bra på eran arbetsplats. Vad är det för typ av svårigheter ni sitter med. Att vi skulle få en bättre förståelse för det, men det ser ju nästan lite ut som en lyxsak i det här pressade systemet, som att man ska hinna träffas och dricka en kopp te och prata om hur man har det på jobbet. BUP-psykolog 1

Genom att träffas under andra former skulle de olika aktörerna kunna få kunskap om de andra verksamheternas möjligheter och begränsningar och på så sätt undvika en hög grad av domänkonflikt (Grape, 2015:307) vilket skulle gynna samverkan. Den ökade kunskapen skulle kunna bryta barriärerna mellan kulturella skillnader och värderingar för att få till en horisontell integration som kan leda till en fungerande samverkansstruktur. Utvecklingsekologin betonar att samspelet inom och mellan de olika systemen som omger barnet har stor betydelse. Därför är det av stor vikt att det finns goda kopplingar mellan aktörerna för att barnet ska utvecklas i en positiv riktning (Jacobsson & Lundgren, 2013:25). I intervjuerna framkom det att samverkan gynnades när de professionella redan hade en etablerad kontakt med varandra som gjorde det lätt att kontakta varandra vid behov. Att träffas under mer informella former skulle kunna bidra till goda kopplingar mellan de professionella, vilket skulle förenkla samverkan.

5.3 Barnets möjlighet till delaktighet i samverkan

5.3.1 Barnets röst i samverkan

I barnkonventionen artikel 12 (Barnombudsmannen, 2019:53) står det att barnet ska få göra sin röst hörd i alla frågor som rör barnet. I intervjuerna framkom olika uppfattningar om barnets röst hördes i samverkan.

Det är faktiskt tyvärr att de inte alltid kommer till tals. Därför många gånger när man sitter med föräldrar så kanske inte barnet är med, de

kanske är med en liten stund. Men det beror ju också på ålder. Är det de äldre tonåringarna så finns de med, så sitter de stackars hjälplösa föräldrarna där och då kommer de till tals men det är inte mycket som en sådan säger 'ah jo ah ah' kan det bli som kommer ur dem. De vet om att de, så att säga, att det inte fungerar. Skolpersonal 1

Ovanstående citat visar att ungdomarna ibland deltar på samverkansmöten, men många gånger upplevs det som att de inte säger så mycket. Det kan ses som att ungdomarna använder det som strategi i en situation som de känner att de inte kan påverka. Genom att agera efter den bild som de vuxna har om ungdomarna och medvetet spela oengagerad kan ändå ungdomarna ta del av den information som kommer fram på mötet (Bolin, 2016:501). En faktor kan vara att de känner att de ändå inte kan påverka så mycket, vilket även syns i tidigare forskning som visar att barn många gånger inte upplever att de har möjlighet att påverka sin situation och att mötet snarare syftar till att prata om dem än med dem (Diaz, Pert & Thomas, 2019:163). Ålder var en faktor som genomgående diskuterades i intervjuerna trots att det inte finns någon lagstadgad uttryckt lägsta ålder för när ett barn ska få komma till tals. Äldre ungdomar blev i högre utsträckning tillfrågade om åsikter, medan detta ofta missades när det gällde yngre barn. Detta kan förstås utifrån att ålder och mognad ska vara vägledande när det gäller huruvida ett barns åsikter ska tillmätas betydelse enligt barnkonventionen artikel 12 (Socialstyrelsen, 2015:9). Flera av informanterna uttryckte att de försökte få med barnets röst på ett eller annat sätt. Antingen genom att barnet själv deltog på mötet eller att den professionella frågade barnet innan om dess åsikter för att sedan lyfta fram dem i samverkan. När det gällde yngre barn deltog de vanligtvis inte i större samverkansmöten eller i så fall bara en liten stund. Följande två citat beskriver viljan att utgå från barnet under mötet.

Vi har en punkt jämt, barnets bild. Vad säger barnet om, om barnet nu satt där vad skulle hen sagt då och då får den som har mött barnet beskriva det, eller om vi har ett brev eller spela in en film eller så.
Samordnare

Nätverksledaren har som uppgift att styra mötet samt att se till att barnets röst kommer med på ett eller annat sätt. Detta genom att någon form av kontakt med barnet alltid sker innan SIP-möten. Det kunde därför vara lättare för nätverksledaren att hålla fokus på barnet, eftersom hen inte måste anpassa sig på samma sätt till övriga aktörer, samt eventuella vårdnadshavare, för att få till ett samarbete.

Jag tänker att vi alltid utgår ifrån barnet, vi försöker verkligen, eller jag kan ju prata för mig själv då. Tycker att jag är väldigt noga med att vi står på barnets sida. Att det är därifrån för att det är lätt att slinka in i föräldraperspektivet eller skolperspektiv men att man får se det som att jag är här för att representera barnet, det är barnets fråga.

Socialsekreterare 2

I intervjuerna framkom att viljan finns att framföra barnets perspektiv, men samtidigt att det är lätt att falla in i andra perspektiv, främst de professionellas men även föräldrarnas perspektiv. Det kan dels ha att göra med att de här samverkansmötena historiskt har setts som de professionellas möten, men även att synen på barn som objekt dominerar (Bolin, 2016:506–509; Rasmusson, 2008:88). Utifrån det kan en samordningsansvarig vara en god hjälp för att få till stånd en samverkan som även hörsammar barnets perspektiv.

Men i de allra flesta fall så tycker jag att barnets perspektiv hörsammas. Sen är det ju en helt annan sak när det handlar om att bevilja pengar och resurser. Då kan ju alla vara mycket väl medvetna om barnets behov, men kanske ändå inte kan eller har möjligheter att göra det som behövs. Jag vet inte om det är samma sak. Man kan ju se och förstå nånting utan att kunna göra det som krävs. BUP-psykolog 1

Även om det många gånger finns en intention att så långt det är möjligt hörsamma barnets åsikter så kan barnets bästa hamna i konflikt med organisationens resurser samt kommunala riktlinjer, som till exempel kan innefatta upphandlingar av behandlingsformer eller boenden. Detta visar på hur kommunala beslut fattade inom exosystemet kan stå i konflikt med normer och värderingar som formulerats i lagtext

på makronivå. Detta visar på att samverkan är komplext då de olika systemen hänger ihop och är beroende av varandra (Jakobsson & Lundgren, 2013:25).

I intervjuerna framkom även att det fanns skillnader i hur barnets röst kom fram när det gällde ett större samverkansmöte eller om det var direkt samverkan med en annan aktör.

Olika alltså, jojo jag hörde ju vad de sa och så men det var inte så, de var ju aldrig med åtminstone inte på Västbusmöten eller SIP-möten, barnen. Ibland hade man med deras åsikt, rätt sällan, ärligt talat. Sen om jag hade möte med skolan eller själv med socialtjänsten då brukar jag eftersom det var direkt inblandat med mig så försökte jag få med barnens åsikter och höra vad åsikterna var och planen var framåt.

BUP-psykolog 2

Forskning visar att ungdomar upplever maktaspekterna som tydligare genom en hierarkisk ordning i de större samverkansmötena än i de mindre (Bolin 2014:505-506). Ungdomarna upplevde att de fråntogs mer makt bland annat av att olika regler gällde för dem och de vuxna. Bland annat kunde de vuxna avbryta varandra, men när en ungdom gjorde det samma blev hen tillrättavisad (ibid.).

Även om de flesta var positiva till barns delaktighet i samverkan så upplevdes det inte alltid som lämpligt att barnet skulle sitta med vilket följande citat visar på.

Det är kanske inte alltid helt korrekt att säga i dessa tider med barns rätt och barnkonventionen och allt och det är viktiga hållpunkter att hålla fast vid, det tycker jag. Men vi måste också tänka vad det kan innebära för ett barn att sitta med och lyssna och höra när vuxna diskuterar, alltså det är inte bara bra. Vi måste verkligen beakta det där med delaktighet, till vilket pris. Nätverksledare

Yngre barn var väldigt sällan med på SIP-möten, dels då mognad och livssituation låg till grund för bedömning, men även föräldrarnas bedömning av att det behövde vuxenpratas. När det kom till de äldre barnen var de med i större utsträckning och var

alltid tillfrågade. Intentionen att informera barnen om att olika möten skulle hållas var påtaglig, även om detta inte alltid skedde i praktiken.

Och vissa barn kanske inte ska veta utifrån ålder och utifrån vad det handlar om kanske man inte alltid ska veta det, men jag tror absolut att det ibland missas att de borde informeras om att vi ska ha det här mötet, vad vill du ska komma fram, även till ganska små barn.

Socialsekreterare 1

Att barnen inte alltid får information om att det ska vara ett samverkansmöte och vad det ska handla om kan bero på att de professionella vill skydda barnet och prioriterar det högre än barnets delaktighet, vilket vi även kan utläsa från tidigare forskning (Diaz, Pert & Thomas, 2019:169). Detta kan även kopplas till synen på barn som aktör i sitt eget liv eller om barnet betraktas som ett objekt i behov av skydd (Rasmusson, 2008:88). Utifrån den utvecklingsekologiska modellen bör inte barn betraktas som passiva mottagare i sitt eget liv utan som aktörer som formar sitt liv i interaktion med miljön (Jacobsson & Lundgren, 2013:25). Barnet är med andra ord inget oskrivet blad som formas enbart utifrån sin omgivning utan en egen växande individ som aktivt deltar till att forma sin miljö (Andersson, 2013:205). Enligt Bronfennbrenner är det av stor vikt att barnet känner sig delaktig i de processer som pågår kring barnet (Jacobsson & Lundgren, 2013:25). När vuxna bestämmer att barn inte ska informeras om eller delta i samverkan kan det tänkas att de utgår ifrån ett barnperspektiv där det är de vuxna som tänker att de vet vad som är bäst för barnet, till skillnad från barnets perspektiv där barnet tillåts att framföra sina egna åsikter (Rasmusson, 2008:88). Genom att inte delge barnet den information hen behöver för att få en helhetsbild eller skapa sig en uppfattning om situationen så genomsyras inte de professionellas arbete av ett barnrättsperspektiv. Att barnen inte får all information som ett sorts skydd är något som Sverige har fått kritik för av FN:s barnrättskommitté (Ekman & Torgeby, 2019 16 september).

5.3.2 Barnens agens

I några av intervjuerna framkom det att barnets upplevda personlighet och hur väl de tolkas kunna framföra sina åsikter har betydelse för hur mycket barnets åsikter hörsammas. Om ett barn mår väldigt dåligt och inte känner tillit till den professionella så kan den professionella uppleva det som väldigt svårt att föra fram barnets perspektiv i samverkan.

Ju mer välfungerande barnet är ju mer påverkansmöjligheter kan det ju ha och lite som å andra sidan så om barnet är väldigt lågfungerande och inte kan förmedla sig så blir det ju svårare för barnet att påverka. Ju lägre funktionsnivå, ju lägre ålder ju mer utelämnade är ju barn till vuxna. BUP-psykolog 1

Ovanstående citat visar på svårigheterna att göra alla barn delaktiga då en ung ålder och hur barnet i övrigt fungerar har betydelse för barnets påverkansmöjligheter. I barnkonventionen artikel 12 står det att myndigheterna ...”ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet...” (Barnombudsmannen, 2019:53). Att barnet bedöms vara lågfungerande skulle kunna tolkas som att det inte anses vara i stånd att bilda egna åsikter, vilket leder till att barnet missar möjligheten att göra sin röst hörd. Att inte dela med sig av all information till en person i maktposition som man inte känner tillit till kan vara exempel på den unges agens som genom sitt handlande visar prov på motmakt (Aubrey & Dahl, 2006:35; Bolin, 2016:508).

Jag tänker också att det är olika kanske hur liksom viljestarkt ett barn är eller jag upplever att ibland har vi barn som är bra på att prata för sig och då blir det väldigt lätt att man lyfter med barnets åsikter. Sen har vi andra barn som inte gör det och då kanske man har frågat för lite och att man faktiskt inte egentligen riktigt vet. Socialsekreterare 1

Citatet ovan lyfter fram att barn är olika och kan därmed behöva stöd i att uttrycka sig. Aubrey och Dahl (2006:35) kunde se att barn i många fall är medvetna om att de inte anses ha tillräcklig med kunskap för att få påverka beslut om sitt liv och att en del barn därför inte ville berätta saker för de professionella. Det är också viktigt att ha i åtanke att barnet har rätt till delaktighet, men har ingen skyldighet att yttra sig och ska därmed inte pressas på åsikter (Socialstyrelsen, 2018:18). Om ett barn är tystlåtet är det däremot viktigt att forska i varför. Barnet kanske är blygt, men det kan även finnas andra orsaker till att barn inte pratar (ibid:29). Ett tystlåtet barn kan behöva längre tid på sig att uttrycka sig (ibid:30) och vid alla samtal med barn är det viktigt att anpassa frågorna utifrån det enskilda barnet och använda relevanta kommunikationsstöd (Aubrey & Dahl, 2006:35). Att barn och unga upplevs som tystlåtna vid samverkansmöten kan bero på att det professionella språkbruket inverkar hämmande på möjligheten för dem att framföra sina åsikter. En förklaring kan vara att barnen inte riktigt förstår vad som menas (Bolin, 2016:501). En annan aspekt kan vara att den unge medvetet är tystlåten, då hen känner en maktlöshet när det kommer till att påverka, men ändå vill ha möjlighet att ta till sig den information som framkommer under mötet (ibid.).

5.3.3 Barnets påverkan på samverkansmötet

På frågan om och i så fall hur påverkar barnet samverkan, fick vi lite olika respons. I en del fall så tillfrågades barnen om vilka de ville skulle medverka på mötet, om de själva ville vara med på hela eller delar av mötet och vilka frågor som de ville skulle diskuteras. I andra fall såg man inte att barnet hade någon inverkan alls och att det inte heller var eftersträvänsvärt.

De var sällan tillfrågade när det gäller Västbusmöten om alltså, Nej i Västbusmöten så tillfrågade man nog nästan aldrig barnen huruvida de hade något att framföra skulle jag säga. Det var egentligen bara organisationernas syn på vad behöver vi diskutera, vad tycker vi är bra för barnet. BUP-psykolog 2

Att barnen skulle få vara med och påverka vilka som skulle delta sågs i vissa fall som ett fint ideal som inte stämde överens med verkligheten. Det kunde till exempel handla om en ungdom som inte ville att en specifik aktör skulle delta i mötet. Att låta en ungdom fatta sådana beslut ansågs då som oklokt. Även här var ålder en faktor då äldre barn/ungdomar ofta hade större påverkansmöjligheter på samverkan än yngre barn.

Men jag tror att ju äldre ju bättre är vi på att få med deras vilja inför och både att de får va med och påverka vilka grejer vill du ska tas upp, vill du va med eller inte, så den typen av beslut och man kanske även är bättre på att återkoppla efteråt att vi hade det här mötet och sa så här. Det är jag nog dålig på när det är yngre barn. Sen kanske de inte alltid ska få bestämma, men de ska ju veta kanske. De måste ju få information för att kunna vara delaktiga. Socialsekreterare 1

För ett familjehemsplacerat barn kunde hen till exempel ibland påverka om de ville att en biologisk förälder skulle delta eller ej. Ibland ville barnen inte delta i mötet för att det var för många vuxna och då kunde detta ofta anpassas genom att färre professioner deltog. Alternativt kunde det ordnas ett mindre möte efter det stora. Vissa barn kanske bara ville vara med en stund på mötet eller inte alls och sådana saker hörsammades ofta av professionerna. Tanken om att barn inte alltid ska få bestämma återkom, men däremot belyser ovanstående citat att barn måste få veta för att kunna vara delaktiga. Detta går i linje med Socialstyrelsen kunskapsstöd (2015:10) där ett barns delaktighet består av tre delar varav den första är rätt till information. Enligt kunskapsstödet är delaktighet inte samma sak som att låta ett barn bestämma, men barnet ska ändå alltid mötas med respekt och få veta att dess åsikter är viktiga även om de vuxna inte alla gånger kan ta hänsyn till barnets önskemål på grund av andra betydande faktorer (Socialstyrelsen, 2015:10).

6. Avslutande diskussion

Vårt syfte var att undersöka vilka möjligheter och utmaningar som professionella ser vad gäller att få en fungerande samverkan kring barn och unga som har stödjande insatser inom socialtjänst, BUP och skola. Vi avsåg dessutom att undersöka om och i så fall hur professionella menar att barnets röst kommer fram som en del i samverkansarbetet. Våra frågeställningar var:

- Vad de upplever fungerar?
- Vad de upplever inte fungerar?
- Hur upplever professionerna att barnets röst blir hörsammade under samverkan?

I kommande avsnitt kommer vi att diskutera vissa fynd som framkommit för respektive forskningsfråga samt övriga fynd som framkommit i vår empiri som vi anser är relevant. Avslutningsvis kommer vi att redogöra för eventuell framtida forskning och varför vi anser den vara relevant.

6.1 Underlättande och försvårande faktorer

Vår studie går i linje med tidigare forskning när det kommer till underlättande och försvårande faktorer för samverkan. Den tidigare forskningen som vi har tittat på sträcker sig längre tillbaka i tiden såsom till 1990-talet och vi kan notera att många av problemen kvarstår inom organiseringen av samverkan. De underlättande faktorer som framkom under vår första fråga var bland annat att samordnare i vissa fall kunde vara ett bra inslag för att få fler professioner att sammankalla till nätverksmöten, samt vara en tillgång när det kom till att hålla strukturen under mötet. En anledning till att få aktörer sammankallar till möten tänker vi bygger på en förväntan att Socialtjänsten är den aktör som sammankallar, då det uttrycks i lagen att de har det övergripande ansvaret att se till att samverkan sker. En annan anledning som kan inverka på att aktörer väljer att avstå från att sammankalla till möten är upplägget som finns att den sammankallande aktören även blir den som håller i mötet. Att kommuner har personer med samordningsansvar tänker vi kan underlätta för andra aktörer att ta

steget att sammankalla till möten, då dessa personer ansvarar för arbetet i och runt mötet. Grundtanken med att ha en samordningsansvarig är att den är neutral, men vi kan tänka att anställningsformen runt denna samordnare kan inverka. Är till exempel personen anställd av socialnämnden skulle detta kunna ge en fördel för representanter från socialtjänsten. Neutralitet i sig är enligt oss svårt att uppnå, då till exempel förförståelse, utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet kan prägla individens inställning. Vi kan även se att olika samordningsroller kan underlätta samverkan och då kan en brobyggande person vara en bra lösning för att integrera olika aktörer. Med brobyggare menar vi en person som har kunskap om både sin egen organisation samt specialkunskap gentemot samverkande aktörer, till exempel mellan socialtjänst och skola.

En annan viktig faktor för att komma framåt i det aktuella ärendet var att insatta personer och personer med beslutsmandat deltog vid mötet. Det här låter som en självklarhet, men kan vara svårt att tillämpa i alla lägen då till exempel personalomsättning, sjukfrånvaro och arbetsbelastning kan vara faktorer som gör det svårt för samma personer att delta. Att upprätta säkra digitala plattformar där till exempel dokumentation finns tillgänglig, skulle kunna underlätta en samverkan som inte blir personbunden. Då kanske även informationskedjan kortas ner då berörda aktörer direkt kan logga in och läsa sig till vad som händer. Våra övriga reflektioner över studien innefattar fynd som talar för att personen var viktigare än professionen inom samverkan. Svårigheter som kan uppstå kanske inte primärt beror på vilken organisation som den professionella representerar, utan har mer att göra med personkemi eller professionellt agerande. En annan aspekt av det är som flera respondenter berättade att det var lättare att ringa en annan organisation om man redan kände till en person. Att samverkan blir personbundet sågs av respondenterna som en underlättande faktor, men i det stora hela tänker vi att det kan vara en försvårande omständighet. Vad händer med samverkan och vad kan det få för konsekvenser för barn/unga om personerna byter arbete? Om en drivande person i samverkansarbetet byter tjänst eller flyttar kan det leda till att samverkan helt rinner ut i sanden. Vi kan se att enklare kontaktvägar mellan organisationerna kan vara ett

underlättande tillvägagångssätt, då våra informanter uppgav att de i vissa fall inte ens hade telefonnummer till vissa andra organisationer. Att ha färdiga system där professionerna kan nå varandra skulle kunna göra samverkan mindre personbundet. Att få till stånd olika system tänker vi kan innebära att organisationerna måste ändra på sig när det till exempel kommer till uppdelning och arbetssätt. Vi kan se att samverkan om det fungerar väl kan vara positivt för alla inblandade, men eftersom samverkan är ett tidskrävande arbete så borde man i varje enskilt fall göra en bedömning om samverkan är lösningen.

Försvårande faktorer som framkom utifrån vår andra fråga var att arbetsmiljön och begränsningar inom den egna verksamheten kunde utgöra hinder för en effektiv samverkan. Detta i form av tidsbrist och arbetsbelastning, vilket kunde leda till brist på motivation och svårigheter att hitta tider i sin kalender för samverkansmöten. Detta kunde leda till att samverkan drog ut på tiden. En annan betydande faktor i detta är brist på både ekonomi och resurser i form av bland annat insatser. En arbetsmiljöfråga som inverkar negativt är personalomsättningen inom vissa organisationer samt personaltätheten, då färre personer utför mer arbete. En ytterligare försvårande faktor är bristen på kunskap om de andra organisationernas ansvarsområden och mandat, vilket skapar orimliga förväntningar på varandra. Detta skulle enligt respondenterna kunna motverkas genom mer informella möten. Vi kan även se att en samlokalisering av de olika professionerna, där de får möjlighet att arbeta närmare varandra, skulle kunna bidra till ökad kunskap och förståelse. Exempelvis en gemensam mottagning där representanter från olika aktörer samordnar insatser kring barn och unga.

6.2 Barnets röst

Vi fick en bred variation av svar och tankar angående vår tredje fråga om barnets röst blir hörsammat i samverkan. Det är inte en lätt fråga att svara rakt på, men vi kunde se att gemensamt för alla respondenter var intentionen att barnets åsikter och vilja fick ta plats inom samverkansmötet. Det rädde dock delade meningar om hur barnets röst verkligen fick plats när det kom till större samverkansmöten, såsom SIP och

Västbus. Äldre barn fick i högre utsträckning både delta vid möten och framföra sina åsikter. Att yngre barn oftast inte deltog sågs som ett skydd för barnet utifrån att ämnet inte ansågs lämpligt sett till ålder och mognad. Att barnen skulle få information om att mötet skulle ske och vad det skulle handla om sågs som viktigt även om detta inte alltid skedde i praktiken, framförallt till yngre barn. I en del fall kunde barnet påverka vilka som skulle delta på samverkansmöten och vad som skulle diskuteras, men i andra fall var barnen varken tillfrågade att delta eller hade någon möjlighet att framföra åsikter. De professionella upplevde det som svårt att föra fram barnets röst i de fall där barnet eller den unge upplevdes tystlåten eller lågfungerande, medan om ett barn var värtaligt så var det lättare att föra fram barnets åsikter. Detta anser vi visar på att professionernas subjektiva bedömning av barnet inverkar på barnets möjlighet till inflytande. Vi tänker att detta också kan vara en fråga om vilja och ansträngning från den professionellas sida, för att hitta den metod som kan underlätta för barnet att ta till sig information och på så sätt ha möjlighet att framföra sina åsikter. Delaktighet är en rättighet som barnet har bland annat genom artikel 6 i barnkonventionen, men samtidigt är det inte en skyldighet som går att påtvinga barnet. Att hela tiden arbeta för att barnet ska få den information hen behöver för att ha möjlighet att bilda sig en uppfattning och en åsikt är att arbeta efter barnkonventionen och ha ett barnrättsperspektiv. Här kan vi se att den professionellas arbetsbelastning kan inverka genom att tid inte alltid finns för att nå fram. I den bästa av världar hade den professionella i linje med barnkonventionens artikel 4 fått de förutsättningar som krävs när det kommer till tid och resurser att lägga på barnets delaktighet. Det är svårt att veta hur förstärkningen av barnkonventionen genom införandet som svensk lag kommer att påverka barns delaktighet i samverkan. Barns delaktighet är redan en fråga som har utvecklats över tid. Vi tänker att det beror lite på vilken ställning barnkonventionen kommer att få, då bland annat rådande praxis lyder att nyare lagar har företräde framför äldre, medan speciallagar har företräde framför ramlagar. I närtid kan vi tänka att införandet av barnkonventionen skulle kunna påverka det pågående arbetet i att stärka barns rättigheter i och med att barnrättsperspektivet uppmärksammas mycket. Detta genom kurser och föreläsningar som bland annat kommuner håller tillsammans med inhyrda föreläsare.

6.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan syftet besvaras på det här sättet. De professionella lade fram både hinder och möjligheter för samverkan. Informanterna var uteslutande positiva till samverkan även om de också såg att det finns många områden att utveckla. Alla var överens om att barnets röst är viktig att hörsamma i samverkan, men man såg också att det kan göras mycket mer inom detta område. Vi gick in i denna studie med en kritisk inställning präglad av vår förförståelse, då vi tidigare framförallt hört om det som inte fungerar i samverkan. Efter vår studie har vi fått en mer positiv bild av hur samverkan kan fungera, då vi fått ta del av flera positiva röster. Utifrån vårt begränsade urval är vi medvetna om att resultatet inte nödvändigtvis går att överföra till andra delar av landet. Begränsningarna till trots tänker vi att studien kan vara behjälpligt för samverkanspartners i andra delar av landet då mycket av informationen vi fått fram går i linje med tidigare forskning. Vår studie kan vara ett första steg till att kartlägga hur samverkanssituationen ser ut i den egna kommunen och därefter bygga upp en struktur kring samverkan som fungerar i deras kontext.

6.4 Framtida forskning

Vi har i vår studie lagt fram ett konkret förslag om en digital plattform. Här finns utrymme för att genom forskning kartlägga möjligheterna för en sådan samverkansmodell inom offentlig sektor. Områden som kan innefattas av forskningen kan bland annat granska organisationernas uppbyggnad samt belysa lagstiftning kring informationsutbyte.

I vår studie framkom olika syn på barnets delaktighet. Vi hade från början en tanke på att få med barns egna röster om samverkan i vår studie, men på grund av uppsatsens avgränsning var det inte möjligt. Här ser vi ett behov av fortsatt forskning. Även forskning riktad mot professionerna om hur frasen ålder och mognad inverkar på deras arbetssätt skulle vara ett relevant forskningsområde.

Referenslista

Akademikerförbundet SSR (2014). *Global definition av professionen socialt arbete*. Finns tillgänglig på internet: https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_124418-5.pdf

Andersson, Gunvor (2013). Utvecklingsekologi och sociala problem I: Meeuwisse, Anna & Hans, Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur & kultur

Aubrey, Carol & Sarah Dahl (2006). Children's Voices: The Views of Vulnerable Children on Their Service Providers and the Relevance of Services They Receive. *British Journal of Social Work* (2006) 36, 21–39

Axelsson, Runo & Susanna Bihari Axelsson (2006). Integration and collaboration in public health—a conceptual framework. *International journal of health planning and management Int J Health Plann Mgmt* 2006; 21: 75–88. Published online in Wiley InterScience (www.interscience.wiley.com).

Barnombudsmannen (2019). *FN:s konvention om barnets rättigheter*. Ny upplaga med anledning av reviderad svensk översättning 2018 ; Utgåva 2, reviderad 2019 (2019). [Stockholm]: Norstedts Juridik / Karnov Group

Blomqvist, Camilla (2012). *Samarbete med förhinder [Elektronisk resurs] om samarbete mellan BUP, socialtjänst, skola och familj*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2012. Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2077/29248>

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber

Clevesköld, Lars (2020). *Socialtjänstlag (2001:453) Karnov (JUNO) (Besökt 2020-04-12)*

Cullberg, Johan (2010). *Kris och utveckling en psykodynamisk och socialpsykiatrisk studie. /Samt Katastrofpsykiatri och sena stressreaktioner*. Stockholm: Natur och kultur.

Danermark, Berth, Per Germundsson, Kicki Löf & Ulrika Englund (2011). Utvärderarna i Örebro reflekterar i *Kraften av samverkan om samverkan kring barn och unga som far illa*

eller riskerar att fara illa: en antologi om samverkan mellan skola, polis, socialtjänst samt barn- och ungdomspsykiatri. (2011). Johanneshov: TPB

Danermark, Berth & Christian Kullberg (1999). *Samverkan: välfärdsstatens nya arbetsform.* Lund: Studentlitteratur

Dahlin, Elisabeth (2019). Förord i *FN:s konvention om barnets rättigheter*. Ny upplaga med anledning av reviderad svensk översättning 2018 ; Utgåva 2, reviderad 2019 (2019). [Stockholm]: Norstedts Juridik / Karnov Group

Diaz, Clive, Hayley Pert & Nigel Patrick Thomas (2019). Independent Reviewing Officers' and social workers' perceptions of children's participation in Children in Care Reviews. *Journal of children services*. VOL. 14 NO. 3 2019, pp. 162-173,

Ekman, Åsa & Linus Torgeby (producent) (2019, 30 augusti). Barnrättssnack Del 4 [podcast] hämtad 20-04-08 från Spotify

Ekman, Åsa & Linus Torgeby (producent) (2019, 16 september). Barnrättssnack Del 6 [podcast] hämtad 20-04-08 från Spotify

Grape, Ove (2015). Samverkan inom och mellan människobehandlande organisationer. I: Johansson, Staffan, Peter Dellgran & Staffan Höjer (red.). *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur & Kultur

Göteborgs universitet (2020). Studiehandledning. Vetenskapligt självständigt arbete på kandidatnivå. SQ4562. Institutionen för socialt arbete (2020-01-25)

Hwang, Philip & Björn Nilsson (2019). *Utvecklingspsykologi*. Fjärde utgåvan [Stockholm]: Natur & Kultur

Ingelgård, Anders & Margareta Bohlin (2018). Ungvux-Centralen [Elektronisk resurs] Åmåls Kommun I Samarbete Med Vgr Och Samordningsförbundet. Trollhättan: Högskolan Väst. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hv:diva-12849>

Jacobsen, Dag Ingvar (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2., uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur

Jakobsson, Inga-Lill & Marianne Lundgren (2013). *Samverkan kring barn och unga i behov av särskilt stöd: viktigare än diagnos*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Johansson, Staffan (2015). Organisationsteoretiska perspektiv på människobehandlande organisationer. I: Johansson, Staffan, Peter Dellgran & Staffan Höjer (red.). *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur & Kultur

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Prop 2008/09:193 Vissa psykiatrirfrågor m.m. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/vissa-psykiatrirfragor-mm_GW03193

Prop 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/starkt-skydd-for-barn-i-utsatta-situationer-mm_GQ0353

Rasmusson, Bodil (2013). *Barnkonventionen i socionomutbildningen*. Göteborg: Göteborgs universitet

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

SFS 1949:381. Föräldrabalk. Stockholm

SFS 1990:52. Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga. Stockholm

SFS 2001:453. Socialtjänstlag. Stockholm

SFS 2009:400. Offentlighets- och sekretesslag. Stockholm

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm

SFS 2017:30. Hälso- och sjukvårdslag. Stockholm

SFS 2017:900. Förvaltningslag. Stockholm

Socialstyrelsen (2013). *Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer [Elektronisk resurs]*. (2013). Socialstyrelsen. Tillgänglig på Internet: <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19159/2013-8-1.pdf>

Socialstyrelsen (2015). *Bedöma barns mognad för delaktighet: kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården*. (2015). Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2018). *Att samtala med barn: kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Solomon, Mike (2019). Becoming comfortable with chaos: making collaborative multi-agency working work, *Emotional and Behavioural Difficulties*, 24:4, 391-404

SOU 2016:19 Sverige. Barnrättighetsutredningen. *Barnkonventionen blir svensk lag: betänkande*. Stockholm: Wolters Kluwer Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2016/03/sou-201619/>

Stockholms stad (2020). Rapport Barnets rättigheter och inflytande inom socialtjänsten i Stockholms stad [<https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1980760>]

Svensson, Petra (2020). *Att skapa helhet i offentlig sektor: tankar om tvärsektoriellt arbete*. Lund: Nordic Academic Press

Thulin, Johanna, Cecilia Kjellgren & Doris Nilsson (2019). Children's disclosure of physical abuse - the process of disclosing and the responses from social welfare workers. *Child Care in Practice*

Unicef (2020). Barnkonventionen [<https://unicef.se/barnkonventionen>]

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Widmark, Catharina, Cristher Sandahl, Katarina Piuva & David Bergman (2011). Barriers to collaboration between health care, social services and schools. *International journal of integrated care*. Volume 11 (juli-september). Tillgänglig på internet: <https://www.ijic.org/51/volume/11/issue/3/>

Bilagor

1. Informationsbrev till respondenter
2. Intervjuguide

Institutionen för socialt arbete

Informationsbrev

Hej, vi är två socionomstudenter vid Göteborgs universitet och i vår ska vi skriva vår kandidatuppsats. Vi har valt att skriva om samverkan runt barn och unga med psykisk/psykiatrisk och social problematik, som är aktuella inom både socialtjänsten, BUP, sjukvård samt skola. Vi skulle vilja göra en intervju kring din upplevelse av hur samverkan mellan dessa aktörer fungerar kring barnet samt hur barnets röst lyfts fram i samverkan.

Intervjuerna kommer ta runt 60 min. Vi vill för enkelhetens skull spela in intervjuerna, så vi kan bearbeta och analysera data korrekt. Denna inspelning samt transkriberingar kommer att raderas så snart uppsatsen är examinerad. Vi vill vara tydliga med att deltagandet är helt frivilligt och alla uppgifter kommer anonymiseras. Det kommer i uppsatsen alltså inte gå att spåra den enskildes svar till någon specifik person. Du har möjlighet att när som helst under hela processen välja att avbryta ditt deltagande eller välja att inte svara på en intervjufråga.

Vi skulle vara väldigt tacksamma om du skulle kunna tänka dig att ställa upp på en intervju!

Med vänlig hälsning
Anna Strid & Daniel
Jonsson

Kontaktuppgifter:

Daniel Jonsson e-post: gusjjoljda@student.gu.se

Anna Strid e-post: gusstranbo@student.gu.se

Handledare: Fil. Doktor Anneli
Larsson

Universitetslektor

E-post: anneli.larsson@gu.se

Telefonnr: 031-786 54 03

Intervjuguide

Tema 1 Samverkan

Hur är din bild över hur samverkan mellan socialtjänst, BUP, sjukvård eller skola fungerar idag?

Om, och i så fall hur sker samverkan mellan socialtjänst, sjukvård, BUP eller sjukvård? (via telefon, personliga möten, brev osv.) -Finns det någon svårighet med dessa sätt?

Vad fungerar bra i samverkan?

- Vilka framgångsfaktorer ser du i samverkan?

Vad fungerar mindre bra?

- Vad tror du det beror på?
- Vad finns det för försvårande faktorer? (exempelvis lagar, värderingar, attityder m.m.)
- Vad finns det för underlättande faktorer?
- Förklara hur du upplever att andra aktörers engagemang syns i samverkan. -skiljer det sig åt mellan olika aktörer?

Vad önskar du skulle bli bättre i samverkan?

- Hur kan varje profession bidra till en bättre fungerande samverkan?
- Har sekretess nån betydelse för samverkan?
- Om och i så fall hur tror du att fler mötesforum för samverkan skulle kunna inverka på samarbetet? T. ex. samverkansgrupper, möten, digitala verktyg etc.
- Om och i så fall hur stödjer ledningen samverkan?

Tema 2 - Barnets delaktighet i samverkan

Hur är barnen involverade hos er?

- När ett barn kommer till er?
- Under insats/behandling?
- Hur kommer barnet till tals hos er?

Om, och i så fall hur, hörsammas barnets perspektiv i samtal med andra professioner?

- Vilka möjligheter upplever du att barnet har att påverka beslut som tas om barnet innan, under eller efter samverkan?
- Om och i så fall hur påverkar barnet samverkan? (ex. Vilka som får delta, om barnet får va med etc.)

Hur tror du att barnkonventionen kommer att inverka på ert arbetssätt nu när den har förstärkts som svensk lag

Övriga funderingar?